

CARU COMMV. Torhoutsesteenweg 2A/0502 8400 OOSTENDE

VORMINGEN

FORMATIONS

CONSULTANCY

info@caru-commv.be

<https://www.caru-commv.be>

CARU OVERHEIDSOPDRACHTEN 2024

EXTRA THEMA-NUMMER JULI 24

**DE INVOERING VAN HET ZESDE BOEK VAN HET
NIEUW BURGERLIJK WETBOEK ZAL OOK VOOR
UW OVERHEIDSOPDRACHTEN EN
VERZEKERINGEN GEVOLGEN HEBBEN**

Ed. 07/2024 VEWA Copyright © 2024

PROF RUDI CLAEYS

Inhoudsopgave

1.	INLEIDING	3
1.1	HISTORIEK VAN DE NIEUWE BEPALINGEN	4
1.2	INHOUDELIJKE STRUCTUUR.....	6
1.3	RESUME ZESDE BOEK.....	7
2.	DE NIEUWE DEFINITIES VAN DE CONSTITUTIEVE ELEMENTEN	9
2.1	DE VROEGERE OMSCHRIJVING GEBASEERD OP ART.1382 OUD BW	9
2.2	DE NIEUWE GEDETAILLEERDER UITWERKING VANDE KERNBEGRIPPEN.....	14
3.	IMPACT VAN DE NIEUWE REGELGEVING OP CONTRACTANTEN EN UITVOERINGSAGENTEN 22	
3.1	WETTELIJKE GRONDSLAGEN	22
3.2	<i>PRAKTIJKGEVOLGEN VAN DEZE AFSCHAFFING VAN DE QUASI-IMMUNITEIT VAN DE UITVOERINGSAGENT (24)</i>	26
3.3	<i>CONTRACTUELE EXONERATIE IS MOGELIJK</i>	27
3.4	<i>GEVOLGEN VOOR UITVOERINGSAGENTEN</i>	28
3.5	<i>GEVOLGEN VOOR WERKNEMERS EN BESTUURDERS</i>	29
3.6	<i>AANSPRAKELIJKHEID VAN DE ZOGENAAMDE HULPPERSONEN (25)</i>	31
3.7	<i>MOGELIJKE BESCHERMINGSMATREGELEN (43)</i>	42
4.	IMPACT OP UW VERZEKERINGSPOLISSEN	44
4.1	WAT IS DE HUIDIGE SITUATIE? (44).....	44
4.2	WAT WORDT DE NIEUWE SITUATIE?	44
4.3	HEEFT DEZE WIJZIGING VAN DE WET EEN IMPACT OP DE VERZEKERINGSPOLISSEN?	45
4.4	BENT U VOORBEREID OP DE UITGEBREIDE MOGELIJKHEID OM BESTUURDERS RECHTSTREEKS AAN TE SPREKEN? (45).....	47
4.5	WAT BETEKENT DIT CONCREET VOOR DE VENNOOTSCHAP EN HAAR BESTUURDERS?... ..	47
4.6	HOE KUNNEN BESTUURDERS HUN AANSPRAKELIJKHEID BEPERKEN?.....	48
4.7	BIJZONDERE BEPALINGEN MET ONRECHTSTREEKSE VERZEKERINGSIMPACT	50
5.	IMPACT OP UW OVERHEIDSOPDRACHTEN.....	52
5.1	EXONERATIECLAUSULES (BEVRIJDINGSBEDINGEN).....	52
5.2	LEIDEND AMBTENAAR	
5.3	AANPASSING IN ANDERE RUBRIEKEN VAN HET BESTEK	
5.4	TER BIJKOMENDE INFO: INVLOED VAN HET GEWIJZIGDE VIJFDE BOEK (VERBINTENISSEN) 56	
	BIBLIOGRAFIE.....	65
	BIJLAGE TEKST NIEUW BW ZESDE BOEK	68

1. INLEIDING

Het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht is in het oude Burgerlijk Wetboek grotendeels gebaseerd op rechtspraak en rechtsleer en in mindere mate op de eigenlijke wetsartikels.

Deze situatie heeft dan ook geleid tot een dermate uitgebreide rechtspraak en rechtsleer dat het onderwerp de meerderheid uitmaakt van de rechtsbibliotheken. Dat de verschillende interpretaties leiden tot rechtsonzekerheid hoeft geen betoog. Een duidelijke codificatie was dan ook een noodzaak. Dit wetboek is dan ook een eerste stap in die richting.(1)

Met ingang van 1 januari 2025 wordt het Zesde Boek van het Nieuw Burgerlijk Wetboek betreffende de Buitencontractuele Aansprakelijkheid van kracht.

Waar deze materie in het oude Burgerlijk Wetboek op heden werd opgenomen in een zestal artikelen staan we nu voor een uitgewerkte versie welke meer dan veertig artikelen zal bevatten met een aantal verduidelijkingen en vernieuwingen. Deze zullen noodzakelijkerwijze ook aanleiding geven tot aanpassingen van contracten, documenten en bestekken. Dit thema nummer vormt een eerste aanzet tot reflexie over het onderwerp. Gedurende onze eerstvolgende **masterclass oktober 2024** zullen we deze dan ook in extenso bespreken en voorstelclausules aanleveren.

Prof. B Weyts resumeerde de innovaties in volgende overzicht (2):

1. Definiering van het Foutbegrip
2. Aansprakelijkheid van en voor minderjarigen, en van toezichthouders
3. Toestemming van het slachtoffer als rechtvaardigingsgrond
4. Overmacht
5. Fout van het slachtoffer
6. Schrapen van de aansprakelijkheid voor gebouwen
7. Omschrijving van het Causaliteitsbegrip
8. Definiering van het Schadebegrip

1.1 HISTORIEK VAN DE NIEUWE BEPALINGEN

Deze bepalingen zijn het eindpunt van een vrij lange wordingsgeschiedenis: door Sam Ledent, Jens Lippens en Michiel Reynders (3) als volgt overlopen:

1. Het **initiële Wetsvoorstel** inzake Boek 6 BW van **8 maart 2023** voorzag in de afschaffing van de quasi-immuniteit van de uitvoeringsagent. Het gevolg daarvan zou zijn dat de bouwheer een buitencontractuele rechtstreekse vordering tegen de onderaannemer verkrijgt. Krachtens dit wetsvoorstel zou art. 6.4, §2 BW(4) de kernbepaling worden.
2. In **november 2023** is het Wetsvoorstel inzake Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek grondig geamendeerd. Met betrekking tot de afschaffing van de quasi-immuniteit van de uitvoeringsagent wezen we in onze eerdere nieuwsbrief van 6 december 2023 vooral op het **amendement van 14 november 2023** (5) dat zou leiden tot het **Wetsvoorstel van 6 december 2023**(6).
3. In dat Wetsvoorstel werd **art. 5.110 BW** de nieuwe kernbepaling. In een nieuwe tweede paragraaf zou dit artikel voorzien in een **contractuele rechtstreekse vordering** voor de bouwheer op de onderaannemer. Op **buitencontractueel** vlak werden er **beperkingen** aangebracht, nu art. 6.3 §2 BW (7) volgens dit voorstel zou bepalen dat de hulppersoon niet op buitencontractuele basis kan worden aangesproken, *tenzij* wanneer er sprake is van *“een aantasting van de **fysieke of psychische integriteit** of van een fout begaan met het **opzet** schade te veroorzaken”*.
4. In **januari 2024** is ook het Wetsvoorstel van 6 december 2023 geamendeerd. Bij **amendement van 9 januari 2024** (8) werd vooreerst voorgesteld een lid toe te voegen aan de eerste paragraaf van het voormelde art. 5.110 BW, nl.:
“De rechtstreekse vordering kan worden uitgeoefend, ongeacht het ontstaan van samenloop”.
Met deze aanvulling werd de *ratio legis*, nl. bescherming bieden tegen insolventie van de directe contractant, in de verf gezet.
Het **amendement van 15 januari 2024** (9) had evenwel een grotere impact op de quasi-immuniteit van de uitvoeringsagent. In dit amendement worden de nodige

knopen doorgehakt en wordt het vraagstuk van de **quasi-immuniteit uiteindelijk samengevat in één artikel**, m.n. art. 6.3, §2 BW dat luidt als volgt:

“Tenzij de wet of het contract anders bepaalt, vinden de wetsbepalingen inzake buitencontractuele aansprakelijkheid toepassing tussen de benadeelde en de hulppersoon van zijn medecontractanten.

Indien de benadeelde echter op grond van de buitencontractuele aansprakelijkheid schadeloosstelling voor schade veroorzaakt door de niet-nakoming van een contractuele verbintenis vordert van een hulppersoon van zijn medecontractant, kan deze laatste dezelfde verweermiddelen inroepen als zijn opdrachtgever op grond van paragraaf 1 kan inroepen met betrekking tot de verbintenissen aan de uitvoering waarvan de hulppersoon meewerkt.

De hulppersoon kan eveneens de verweermiddelen inroepen die hij zelf in dit verband tegen zijn medecontractant kan inroepen op grond van paragraaf 1.”

Op die manier bevestigt de wetgever de **principiële keuze voor de afschaffing van de quasi-immuniteit** van de uitvoeringsagent. De bouwheer kan rechtstreeks een vordering instellen tegen de onderaannemer, met dien verstande dat dit **enkel op buitencontractueel vlak** mogelijk is. Hij zal daarbij moeten aantonen dat de aansprakelijkheidsvoorwaarden vervuld zijn en kan geconfronteerd worden met (i) de excepties en verweermiddelen die de hoofdaannemer kan of had kunnen inroepen tegen de bouwheer en (ii) deze in de relatie tussen de hoofdaannemer en de onderaannemer (tenzij bij schade als gevolg van een aantasting van de fysieke of psychische integriteit of van een fout begaan met het opzet schade te veroorzaken).

Deze keuze voor de afschaffing van de quasi-immuniteit van de uitvoeringsagent ‘langs buitencontractuele weg’ wordt bevestigd door de **terugdraaiing van de voorgenomen aanpassing van artikel 5.110 BW**. Dit artikel blijft behouden in zijn huidige vorm. Er komt dus b.v. geen contractuele rechtstreekse vordering van de bouwheer op de onderaannemer. Het hierboven aangehaalde amendement van 9 januari 2024 wordt hierdoor zonder voorwerp. Deze keuze van de wetgever heeft het voordeel van de duidelijkheid. De aansprakelijkheid van de uitvoeringsagent wordt geregeld door één enkel artikel, nl. artikel 6.3, §2 BW.

5. Op **26 januari 2024** zijn voorgaande amendementen per tweede lezing van de commissie voor Justitie gestemd.(10) Het amendement van 15 januari 2024 is ook verwerkt in een **nieuw Wetsvoorstel**.(11)
6. Op **1 februari 2024** is de tekst van Boek 6 aangenomen door de plenaire commissie van de Kamer.
7. Op **1 juli 2024** volgde de publicatie in het Belgisch Staatsblad met de in werking treding zes maanden na publicatie(12)

1.2 INHOUDELIJKE STRUCTUUR

Het boek 6 bestaat uit zeven grote hoofdstukken:

- Het **eerste hoofdstuk** bevat een aantal **algemene regels** over het statuut van de bepalingen, de samenloop van aansprakelijkheidsregels en de rechtspersonen. Het meest opvallende uit dit hoofdstuk is het verdwijnen van het samenloopverbod. In beginsel kan een benadeelde kiezen op welke grond hij zijn vordering baseert.
- In het **tweede hoofdstuk** staat **de grondslag** van de buitencontractuele aansprakelijkheid centraal. Er worden **drie gronden** onderscheiden: de **aansprakelijkheid voor eigen daad, voor andermans daad en voor zaken en dieren**. **Bij de foutaansprakelijkheid verdwijnt het subjectieve element van de fout**. De aansprakelijkheid van personen met **ouderlijk gezag** wordt omgevormd tot een **objectieve aansprakelijkheid**. Ouders hebben niet meer de mogelijkheid om aan hun aansprakelijkheid te ontsnappen en worden **verplicht zich tegen dat risico te verzekeren**. Kinderen jonger dan twaalf jaar kunnen niet meer aansprakelijk worden gesteld.
- Het **derde hoofdstuk** heeft betrekking op het **oorzakelijk verband**. De equivalentieleer wordt versoepeld om een antwoord te bieden op de onbillijke gevolgen ervan.

- Het **vierde hoofdstuk** heeft betrekking op **schade**. De definitie van schade wordt fundamenteel gewijzigd. In plaats van de aantasting van een belang of het verlies van een voordeel is schade binnenkort **“de economische en niet-economische weerslag van de aantasting van een juridisch beschermd belang”**.
- **Hoofdstuk vijf** behandelt **de gevolgen** van de aansprakelijkheid, met name de schadeloosstelling. De benadeelde krijgt er het recht op een bijkomende vergoeding voor de winst die door de aansprakelijke werd gemaakt ingevolge het aansprakelijkheid generende feit.
- **Hoofdstuk zes** behandelt de mogelijkheid voor de rechter om **een bevel of verbod op te leggen** om een wettelijke regel die bepaald gedrag voorschrijft te doen naleven om dreigende schade te voorkomen.
- In het **laatste hoofdstuk** wordt de **objectieve product aansprakelijkheid** geïncorporeerd.

Victor Schollaert vertolkte dit in navolgende **résumé** (12):

1.3 RESUME ZESDE BOEK

Doelstelling/inhoud

Bevorderen van rechtszekerheid

- a. Vermijden dat men het aansprakelijkheidsrecht enkel kan kennen door overvloedige rechtspraak en rechtsleer te raadplegen
- b. Duidelijkheid en voorspelbaarheid
- c. Duidelijke en meer leesbare structuur
- d. Invullen van wettelijke leemtes (bijvoorbeeld aansprakelijkheid van privaatrechtelijke rechtspersonen of van de overheid)
- e. Codificeren van rechtspraak
Vernieuwen daar waar rechtspraak onzeker of tegenstrijdig is

Modernisering

- a. Sommige bepalingen zijn voorbijgestreefd (bijvoorbeeld vermoeden van aansprakelijkheid van onderwijzers)
- b. Aanpassing aan economische en maatschappelijke ontwikkelingen uit negentiende en twintigste eeuw

Evenwicht tussen vrijheid van handelen en ondernemen en zekerheid van slachtoffers

- a. Slachtoffervriendelijk: slachtoffers hebben recht op zekerheid dat ze moet toelaten vergoeding te bekomen voor schade die zij hebben geleden.
- b. De vrijheid van handelen en ondernemen moet economische actoren toelaten hun activiteiten te ontplooiën.

Structuur/ndeling

- a. Hoofdstuk 1. Inleidende bepalingen (artn. 6.1.-6.5)
- b. Hoofdstuk 2. Feiten die tot aansprakelijkheid leiden (artn. 6.6.-6.18)
- c. Hoofdstuk 3. Oorzakelijk verband (artn. 6.19-6.24)
- d. Hoofdstuk 4. Schade (artn. 6.25-6.31)
- e. Hoofdstuk 5. Gevolgen van aansprakelijkheid (artn. 6.32-6.41)
- f. Hoofdstuk 6. Bevel of verbod (artn. 6.42)
- g. Hoofdstuk 7. Bijzondere aansprakelijkheidsregimes (artn. 6.43-6.57)

in werking treding

Eerste dag van de zesde maand na publicatie in het Belgisch Staatsblad (1/1/25)

Overgangsregels

Boek 6 is van toepassing op feiten die tot aansprakelijkheid kunnen leiden en die zich hebben voorgedaan na de inwerkingtreding ervan.

Het oude recht blijft van toepassing op toekomstige gevolgen van feiten die zich hebben voorgedaan voor de inwerkingtreding van deze wet.

2. DE NIEUWE DEFINITIES VAN DE CONSTITUTIEVE ELEMENTEN

2.1 DE VROEGERE OMSCHRIJVING GEBASEERD OP ART.1382 OUD BW

Indien iemand schade lijdt door de fout van een ander, zonder dat deze fout verband houdt met de uitvoering van een overeenkomst, valt men onder het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht. De basis voor dit extra-contractuele aansprakelijkheidsrecht is art. 1382 van het Burgerlijk Wetboek. *"Elke daad van de mens, waardoor aan een ander schade wordt veroorzaakt, verplichte degenen door wiens schuld de schade is ontstaan, deze te vergoeden."* (art. 1382 B.W.)

De basis voor deze buitencontractuele aansprakelijkheid bestond er in het bewijs te leveren door de schadelijder van de 3 elementen: fout, schade en causaal verband.

2.1.1 FOUT

Fout wordt summier omschreven in art. 1383 van het Burgerlijk Wetboek. *'Ieder is aansprakelijk niet alleen voor de schade die welke hij door zijn daad, maar die welke hij door zijn nalatigheid of zijn onvoorzichtigheid heeft veroorzaakt.'*

Het is dus niet enkel de actieve daad van een persoon die aanleiding kan geven tot aansprakelijkheid, doch eveneens het passief gedrag van een persoon, een nalatigheid.

Hoe de lijn wordt getrokken tussen wat 'normaal' gedrag is en wat 'foutief' gedrag is en aansprakelijkheid teweegbrengt, is niet bepaald in het Burgerlijk Wetboek. Hier moet worden gekeken naar rechtspraak en rechtsleer. Als standaard komt naar voren: de regel van de goede huisvader 'bonus pater familias', de normale zorgvuldige persoon.

Als iemand zich niet zoals een normaal en zorgvuldige goede huisvader zou hebben gedragen, spreekt men van een fout.

Bij iemand die een specifiek beroep of een bepaalde vaardigheid heeft en in de bezigheid daarvan een fout maakt, wordt de lat hoger gelegd van wat normaal zorgvuldig gedrag is. In concreto zal men nagaan of een normaal zorgvuldige persoon met dezelfde bijzondere kwalificaties deze fout zou begaan.

Bijvoorbeeld: een garagist die een motor in een wagen verpest door verkeerde olie te gebruiken, zal hoogstwaarschijnlijk foutief zijn, terwijl dit bij een particulier niet het geval hoeft te zijn.

Uiteindelijk is wat een fout is een feitenkwestie en heeft de rechter hierin steeds het laatste woord.

2.1.2 SCHADE

Schade behoeft op het eerste zicht weinig uitleg. Het is het veroorzaakte nadeel.

Schade is niet alleen het actueel onmiddellijke nadeel dat men lijdt (*damnum emergens*), maar is eveneens soms het toekomstig nadeel (*lucrum cessans*) (bv. de te verwachten winst voor voor een onderneming) voor zover deze schade vaststaand en zeker is. Hypothetische schade kan niet worden vergoed.

2.1.3 OORZAKELIJK VERBAND

In het klassieke buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht dienen de fout en de schade, in causaal verband te staan met elkaar.

De schade moet met andere woorden zijn veroorzaakt door de foutieve gedraging of nalatigheid van een persoon of een zaak waarvoor iemand dient in te staan (aangestelde, kinderen, dieren).

De regel hierbij is, vooral van belang als meerdere fouten spelen, de equivalentie-leer. Als de schade zich niet zou hebben voorgedaan zonder de beweerde fout, is er causaal verband en dus aansprakelijkheid.

Het hoeft geen betoog dat op basis van deze zeer summiere wettelijke omschrijving de problematiek van de extra contractuele aansprakelijkheid vooral in de rechtspraak en rechtsleer verder werd gedefinieerd en afgelijnd. (14)

2.1.4 QUASI IMMUNITEIT VAN DE WERKNEMER

Deze ruime toepassingsmogelijkheden hebben er onze wetgever toe genoopt om voor de werknemers een systeem van quasi immuniteit te gaan ontwikkelen.

Het art. 1384 Oud BW voorzag al. *"Men is aansprakelijk niet alleen voor de schade welke men veroorzaakt door zijn eigen daad maar ook voor die welke veroorzaakt wordt door de daad van personen voor wie men moet instaan, of van zaken die men onder zijn bewaring heeft.* En meer specifiek: de aansprakelijkheid van de aansteller voor zijn aangestelden.

Onze arbeidswetgeving ging hierin nog een stuk verder via art.18 van de wet op de arbeidsovereenkomsten. Art. 18 bepaalt: "In geval de werknemer bij uitvoering van zijn overeen- komst de werkgever of derden schade berokkent is hij enkel aansprakelijk voor zijn bedrog en zijn zware schuld. Voor lichte schuld is hij enkel aansprakelijk als deze bij hem eerder gewoonlijk dan toevallig voorkomt.

C'est sans aucun doute l'article 18 de la loi du 3 juillet 1978 qui offre l'exemple le plus significatif d'une immunité accordée par la loi en vue de dispenser certaines personnes de l'obligation qu'a, en principe, tout citoyen de réparer les dommages qu'il a causés par sa faute à autrui (art. 1382 et 1383 C. civ.). La loi du 10 février 2003 relative à la responsabilité des et pour les membres du personnel au service des personnes publiques, publiée sur le site du Moniteur belge le 27 février 2003, vient de consacrer une nouvelle immunité civile en faveur des agents des pouvoirs publics dont la situation est réglée statutairement.

"En cas de dommages causés par le travailleur à l'employeur ou à des tiers dans l' exécution de son contrat, le travailleur ne répond que de son dol et de sa faute lourde.

Il ne répond de sa faute légère que si celle-ci présente dans son chef un caractère habituel plutôt qu ' accidentel ". (15)

Er zijn echter **3 uitzonderlijke situaties** waarin de werknemer wél aansprakelijk kan worden gesteld voor de schade die hij bij de uitvoering van zijn arbeidsovereenkomst aan zijn werkgever of aan derden toebrengt. De werknemer is enkel aansprakelijk voor schade die veroorzaakt werd door **bedrog, een zware fout of een gewoonlijk voorkomende lichte fout**.

1. EERSTE UITZONDERLIJKE SITUATIE: BEDROG

Een eerste uitzonderlijke situatie is deze waarbij de werknemer opzettelijk of bedrieglijk schade toebrengt. Bedrog houdt een opzettelijke fout in die steeds de wil veronderstelt om te schaden. Bedrog vereist (A) de intentie van de werknemer om een verplichting waartoe hij/zij is gehouden op een bewuste manier te overtreden. Daarnaast vereist het ook dat (B) de werknemer niet alleen het feit wil veroorzaken waaruit de schade voortvloeit maar ook de schadelijke gevolgen ervan. Er zijn bijgevolg twee constitutieve bestanddelen die moeten vervuld zijn opdat hiervan sprake kan zijn. Voorbeeld: diefstal, oplichting, opzettelijke vernieling, ...

2. TWEEDE UITZONDERLIJKE SITUATIE: EEN ZWARE FOUT

De tweede uitzonderlijke situatie is deze waarbij de werknemer vanwege een zware fout schade toebrengt aan de werkgever of aan derden. De zware fout houdt een fout in die zo groot en buitensporig van aard is dat ze onvergeeflijk is in hoofde van diegene die ze begaat. Het constitutieve bestanddeel van de zware fout is dat het een onopzettelijke fout is die zodanig grof en buitensporig is dat ze niet te verontschuldigen is door de werknemer. In tegenstelling tot bedrog ontbreekt hier de intentie van de werknemer om schade toe te brengen. MAAR de werknemer is er zich hier wél van bewust dat zijn foutieve handeling schade zou kunnen veroorzaken. De rechter zal bij de beoordeling ervan rekening houden met de omstandigheden van de fout die potentieel het karakter van een zware fout kunnen ontnemen:

- Het arbeidsritme;
- De ingewikkelde bediening van sommige machines;
- Het gebrek aan ervaring;
- Vermoeidheid;
- Verkeerde inschattingen;

Voorbeeld: roken in een lokaal waar ontvlambare materialen zijn opgeslagen ondanks een verbodsteken, toch onder een brug rijden met een te hoge vrachtwagen ondanks een signalisatiebord, ...

3. DERDE UITZONDERLIJKE SITUATIE: EEN GEWOONLIJK VOORKOMENDE LICHTE FOUT

De derde en laatste uitzonderlijke situatie is deze wanneer een werknemer een lichte fout begaat die zich blijft herhalen, zonder dat iedere fout op zichzelf de aansprakelijkheid van de werknemer tot gevolg heeft. De lichte fout moet niet steeds dezelfde fout zijn, maar wanneer er zich meerdere lichte fouten voordoen moeten deze wel binnen een relatief korte tijdspanne plaatsvinden opdat de werknemer aansprakelijk kan zijn. De lichte fout die gewoonlijk voorkomt is een fout die een normaal aandachtige persoon niet zou begaan. De fout moet een repetitief karakter hebben. Als het bijvoorbeeld het gaat om een gewone, uit verstrooidheid begane fout in de boekhouding, dan is er geen aansprakelijkheid. MAAR: indien de werknemer deze fouten herhaaldelijk maakt, wat wijst op een gebrek aan professionaliteit, kan hij wel aansprakelijk gesteld worden.(16)

Het is deze quasi immuniteit welke voor de uitvoeringspersonen in het Nieuwe BW blijkbaar in vraag wordt gesteld en waar we uitvoering op terugkomen in het desbetreffende deel 3 hierna (Impact op de contractanten en hulppersonen).

2.2 DE NIEUWE GEDETAILLEERDE UITWERKING VAN DE KERNBEGRIPPEN

Het nieuw BW heeft aan al deze begrippen een nauwkeuriger invulling gegeven en de constitutieve elementen van de burgerlijke aansprakelijkheid en deze uitgebreid gedefinieerd.(17)

2.2.1 FOUT

De uitgebreide nieuwe omschrijving van het foutbegrip vinden we terug in HOOFDSTUK 2. - Feiten die tot aansprakelijkheid leiden en meer bepaald in Afdeling 1. - **Aansprakelijkheid voor eigen daad**

Art. 6.5 Beginsel

Eenieder is aansprakelijk voor de schade die hij door zijn fout aan een ander veroorzaakt.

Art. 6.6 Definitie

§ 1. De fout bestaat uit de **schending van een wettelijke regel** die een bepaald gedrag oplegt of verbiedt of van de **algemene zorgvuldigheidsnorm** die geldt in het maatschappelijk verkeer.

§ 2. De algemene zorgvuldigheidsnorm vereist **een gedrag dat overeenkomt met dat van een voorzichtig en redelijk persoon in dezelfde omstandigheden geplaatst.**

Bij de toepassing ervan kan onder meer rekening gehouden worden met:

- 1° de redelijkerwijze voorzienbare gevolgen van het gedrag;
- 2° de evenredigheid van het risico dat de schade zich voordoet, haar aard en haar omvang ten opzichte van de inspanningen en maatregelen nodig om haar te vermijden;
- 3° de stand van de techniek en van de wetenschappelijke kennis;
- 4° de eisen van goed vakmanschap en goede beroepspraktijken;
- 5° de beginselen van goed bestuur en goede organisatie.

Art. 6.14 heeft het dan specifiek over de **Aansprakelijkheid van de aansteller**

§ 1. De aansteller is **foutloos aansprakelijk** voor de schade door zijn aangestelde aan derden veroorzaakt tijdens en naar aanleiding van de uitoefening van zijn functie, als gevolg van zijn fout of een ander tot aansprakelijkheid leidend feit.

De aansteller is de persoon die voor eigen rekening in feite gezag over en toezicht op het gedrag van een ander kan uitoefenen.

§ 2. **De rechtspersoon van publiek recht is foutloos aansprakelijk** voor de schade veroorzaakt door **zijn personeelsleden** aan derden tijdens en naar aanleiding van de uitoefening van hun functie, als gevolg van hun fout of een ander tot aansprakelijkheid leidend feit, ook wanneer de toestand van deze personeelsleden statutair is geregeld of zij gehandeld hebben in de uitoefening van de openbare macht.

En voor de rechtspersonen zelf geldt Art. 6.15 Aansprakelijkheid **voor hun bestuursorganen en de leden** ervan

De rechtspersoon van privaot recht is foutloos aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door zijn bestuursorganen of door de leden, in rechte of in feite, van die organen aan derden tijdens en naar aanleiding van de uitoefening van hun functie, als gevolg van hun fout of een ander tot aansprakelijkheid leidend feit.

De rechtspersoon van publiek recht is foutloos aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door zijn organen of de leden van zijn organen die geen deel uitmaken van zijn personeel aan derden tijdens en naar aanleiding van de uitoefening van hun functie, als gevolg van hun fout of een ander tot aansprakelijkheid leidend feit.

CONCLUSIES Wat betreft het schadeverwekkend feit: DE FOUT

- De fout wordt in principe objectief beoordeeld, niet subjectief (behoudens het bewijs van onoverwinnelijke dwaling). Om te oordelen of de algemene zorgvuldigheidsnorm werd geschonden, kan de rechter onder meer rekening houden met de voorzienbaarheid van de schade en (precisering die zorgde voor controverse) de omvang van inspanningen en maatregelen nodig om de schade te voorkomen (6.6).
- De Wet Productenaansprakelijkheid wordt ongewijzigd geïntegreerd (6.43-6.57).
- Rechtspersonen zijn foutloos aansprakelijk voor de schadelijke gevolgen van fouten van (leden van hun) bestuursorganen (ook feitelijke), tijdens en naar aanleiding van de uitoefening van hun functie (6.14).
- Voor de foutloze aansprakelijkheid voor gebrekkige zaken wordt het veiligheids criterium gehanteerd. Een zaak is gebrekkig als zij *“door een van haar*

kenmerken niet de veiligheid biedt die men gerechtigd is te verwachten in de gegeven omstandigheden” (6.17). Deze regeling geldt voortaan ook voor gebouwen (geen apart artikel meer).

- De regels gelden zowel voor natuurlijke personen als voor rechtspersonen (6.4).

2.2.2 HET OORZAKELIJK VERBAND

Dit wordt gefinieerd in HOOFDSTUK 3.

Art. 6.18 **Noodzakelijke voorwaarde**

§ 1. Een tot aansprakelijkheid leidend feit is oorzaak van de schade **indien het een noodzakelijke voorwaarde is** voor deze laatste. Een feit is een noodzakelijke voorwaarde voor de schade indien de schade zich zonder dit feit, in de concrete omstandigheden die bestonden ten tijde van het schadegeval, niet zou hebben voorgedaan zoals deze zich heeft voorgedaan.

Indien een tot aansprakelijkheid leidend feit geen noodzakelijke voorwaarde is voor de schade om de enkele reden dat een of meer andere gelijktijdige feiten, afzonderlijk of samen, een voldoende voorwaarde zijn voor de schade, is het niettemin ook een oorzaak.

§ 2. Er is evenwel geen aansprakelijkheid indien het verband tussen het tot aansprakelijkheid leidende feit en de schade dermate verwijderd is dat het kennelijk onredelijk zou zijn de schade toe te rekenen aan de persoon die wordt aangesproken. Bij deze beoordeling wordt in het bijzonder rekening gehouden met het onwaarschijnlijke karakter van de schade in het licht van de normale gevolgen van het tot aansprakelijkheid leidende feit en met de omstandigheid dat dit feit niet op betekenisvolle wijze heeft bijgedragen tot het ontstaan van de schade.

2.2.3 OMSCHRIJVING VAN DE GEDEELDE AANSPRAKELIJKHEID

De Afdeling 2. Regelt dan de Pluraliteit van aansprakelijken

Art. 6.19 **Aansprakelijkheid in solidum**

§ 1. Meerdere personen die aansprakelijk zijn voor onderscheiden tot aansprakelijkheid leidende feiten die oorzaak zijn van eenzelfde schade, zijn in solidum aansprakelijk voor deze schade.

§ 2. Meerdere personen die aansprakelijk zijn voor eenzelfde tot aansprakelijkheid leidend feit zijn in solidum aansprakelijk voor de door dit feit veroorzaakte schade.

Wie een andere persoon aanzet om een fout te begaan of hem met dit doel helpt, is met deze persoon in solidum aansprakelijk voor de door deze fout veroorzaakte schade.

Art. 6.20 Feiten waarvoor de benadeelde aansprakelijk is en die een van de oorzaken zijn van de schade die hij lijdt

§ 1. Indien een feit waarvoor de benadeelde aansprakelijk is, een van de oorzaken is van de schade die hij lijdt, wordt zijn recht op schadeloosstelling verminderd in de mate waarin dit feit heeft bijgedragen tot het ontstaan van deze schade.

§ 2. Een persoon voor wie een ander aansprakelijk is op grond van de bepalingen over aansprakelijkheid voor andermans daad kan deze bepalingen niet inroepen tegen de persoon die op grond ervan voor hem aansprakelijk is.

Een persoon door wiens fout de voorwaarden vervuld zijn op grond waarvan een ander foutloos aansprakelijk is, kan deze foutloze aansprakelijkheid niet inroepen tegen de persoon die foutloos aansprakelijk is.

§ 3. De benadeelde heeft geen recht op schadeloosstelling indien een fout die hij zelf beging met het opzet schade te veroorzaken een van de oorzaken is van de schade die hij lijdt. Hetzelfde is het geval indien deze fout begaan werd door een persoon voor dewelke de benadeelde aansprakelijk is.

De benadeelde heeft recht op schadeloosstelling voor het geheel indien een van de oorzaken van de schade die hij lijdt een fout is die een aansprakelijke derde beging met het opzet schade te veroorzaken. Hetzelfde is het geval indien deze fout begaan werd door een persoon voor dewelke de derde aansprakelijk is.

Indien zowel de benadeelde als de aansprakelijke derde of een persoon voor wie zij aansprakelijk zijn een fout begingen met het opzet schade te veroorzaken, is paragraaf 1 van toepassing.

§ 4. Wanneer de benadeelde minder dan twaalf jaar is, wordt zijn recht op schadeloosstelling niet verminderd.

Art. 6.21 Regresvorderingen onder medeaansprakelijken

§ 1. Wanneer meerdere personen aansprakelijk zijn voor eenzelfde schade, kan degene die

de benadeelde heeft schadeloosgesteld regres uitoefenen tegen elke medeaansprakelijke in de mate waarin het feit waarop diens aansprakelijkheid berust heeft bijgedragen tot het ontstaan van de schade.

§ 2. Een persoon voor wie een ander aansprakelijk is op grond van een aansprakelijkheid voor andermans daad kan tegen de persoon die voor hem aansprakelijk is geen regres uitoefenen op basis van deze aansprakelijkheid.

Een persoon die foutloos aansprakelijk is kan regres uitoefenen voor het geheel tegen de persoon door wiens fout de voorwaarden voor deze aansprakelijkheid vervuld zijn.

§ 3. Degene die de benadeelde heeft schadeloosgesteld, kan geen regres tegen een medeaansprakelijke uitoefenen indien hij aansprakelijk is op grond van een fout die hijzelf of een persoon voor wie hij aansprakelijk is, beging met het opzet schade te veroorzaken.

Degene die de benadeelde heeft schadeloosgesteld, kan regres uitoefenen voor het geheel tegen elke medeaansprakelijke die aansprakelijk is op grond van een fout die hijzelf of een persoon voor wie hij aansprakelijk is, beging met het opzet schade te veroorzaken.

Indien zowel degene die de benadeelde heeft schadeloosgesteld als de medeaansprakelijke of een persoon voor wie zij aansprakelijk zijn, een fout begingen met het opzet schade te veroorzaken, is paragraaf 1 van toepassing.

CONCLUSIES Wat betreft het OORZAKELIJK VERBAND en MEDE AANSPRAKELIJKHEID

De *conditio sine qua non* regel wordt gecodificeerd, maar bij (gelijktijdige) samenlopende oorzaken wordt deze gecorrigeerd: *“Indien een tot aansprakelijkheid leidend feit geen noodzakelijke voorwaarde is voor de schade om de enkele reden dat een of meer andere gelijktijdige feiten, afzonderlijk of samen, een voldoende voorwaarde zijn voor de schade, is het niettemin ook een oorzaak.”* (6.18).

- Bij wijze van uitzondering is er, ondanks oorzakelijk verband, geen aansprakelijkheid indien *“het verband tussen het tot aansprakelijkheid leidende feit en de schade dermate verwijderd is dat het kennelijk onredelijk zou zijn de schade toe te rekenen”* aan de aansprakelijke, waarbij in het bijzonder rekening wordt gehouden *“met het onwaarschijnlijke karakter van de schade in het licht van de normale gevolgen van het tot aansprakelijkheid leidende feit en met de*

omstandigheid dat dit feit niet op betekenisvolle wijze heeft bijgedragen tot het ontstaan van de schade.” (6.18)

- Meerdere aansprakelijken voor eenzelfde schade zijn *in solidum* aansprakelijk (6.19). De hoofdelijkheid bij gemeenschappelijke fout (art. 50 Sw.) wordt ook een *in solidum*
- Het “verlies van een kans” wordt opgevangen door een procentuele vermindering van de schadevergoeding, in verhouding tot de waarschijnlijkheid waarmee de fout de schade heeft veroorzaakt (art. 6.22).
- Als verschillende potentiële aansprakelijken door soortgelijke feiten het risico op schade hebben doen ontstaan, maar het individueel oorzakelijk verband niet kan worden aangetoond, is elk van hen aansprakelijk, proportioneel volgens de waarschijnlijkheid van het oorzakelijk verband (6.23).

2.2.4 HET BEGRIP SCHADE

Ook het schadebegrip wordt nauwer gedefinieerd in bnavolgende artikelen

Art. 6.24 **Basisregel**

Schade bestaat uit de economische en niet-economische gevolgen van de aantasting van een juridisch beschermd persoonlijk belang.

Schade die bestaat in het verlies van een voordeel dat rechtstreeks zijn oorsprong vindt in een onrechtmatige gebeurtenis of activiteit die aan de benadeelde kan worden aangerekend, leidt niet tot schadeloosstelling.

Art. 6.25 **Zekere schade**

Enkel zekere schade leidt tot schadeloosstelling.

Toekomstige schade leidt tot schadeloosstelling indien zij het zekere gevolg is van de actuele aantasting van een juridisch beschermd persoonlijk belang.

Art. 6.26 **Patrimoniale en extrapatrimoniale schade**

Patrimoniale schade omvat alle economische gevolgen van de aantasting. Zij omvat zowel verliezen en kosten als winstderving en waardevermindering.

Extrapatrimoniale schade omvat alle niet-economische gevolgen van de aantasting van de fysieke of psychische integriteit. Deze schade is vergoedbaar in hoofde van de rechtspersoon, voor zover zij verenigbaar is met de aard van deze laatste.

Art. 6.27 **Schade bij terugslag**

Schade bij terugslag leidt tot schadeloosstelling. **Schade bij terugslag is de eigen schade die een persoon lijdt ten gevolge van een eerdere aantasting van het belang van een andere persoon met wie de eerste een juridische band of een voldoende nauwe genegenheidsband heeft.**

De aansprakelijke kan aan de benadeelde bij terugslag zowel de fout van de rechtstreekse benadeelde tegenwerpen als de andere verweermiddelen ten gronde die hij aan deze laatste had kunnen tegenwerpen.

CONCLUSIES Wat betreft het SCHADEBEGRIIP

- Het principe van de integrale schadeloosstelling wordt bevestigd (6.30).
- Als exacte bepaling van de schade buitensporige kosten met zich meebrengt kan die geraamd worden (6.36).
- Schadevergoeding kan naar billijkheid als de omvang niet anders kan bepaald (6.36).
- Ook de redelijke kosten gemaakt om (dreigende) schade te voorkomen vormen vergoedbare schade, zelfs als ze vruchteloos waren (6.28).
- De bepaling van zaakschade wordt geregeld (6.38), zonder vetustiteit.
- Extrapatrimoniale schade kan ook gevorderd worden door een rechtspersoon indien verenigbaar met haar aard (6.26).
- Bij aantasting van een persoonlijkheidsrecht of reputatie kan de opzettelijke dader ook veroordeeld worden tot het afdragen van de gerealiseerde nettowinst (6.31).
- Er herstel in natura (6.33) als alternatief voor schadevergoeding.
- De schadevergoeding wordt enkel verminderd met de voordelen die de benadeelde heeft ontvangen indien hij die niet zou hebben ontvangen zonder de fout en indien die voordelen strekken tot schadeloosstelling (6.35).

2.2.5 EN WAT BLIJFT ER NOG VAN DE VROEGERE QUASI IMMUNITEIT

- Voortaan kunnen ook contractanten en hun uitvoeringsagenten buitencontractueel aansprakelijk worden gesteld (indien niet contractueel uitgesloten), maar de contractuele verweermiddelen (voor de hulppersoon deze uit beide contracten) kunnen worden opgeworpen, tenzij bij aantasting van fysieke of psychische integriteit of bij het opzet schade te veroorzaken. Dat een fout strafrechtelijk betegeld wordt, volstaat niet meer om het contract uit te schakelen (6.3).
- Deze buitencontractuele aansprakelijkheid kan vanaf januari 2025, zelfs bij contracten gesloten onder de rechtspraak van samenloopverbod en quasi-immuniteit. Om dit te verhelpen is een wijziging wenselijk, zo dat voor de contracten die ervoor bestonden, de partijen impliciet de buitencontractuele vordering uitsloten

In het navolgende hoofdstuk gaan we hier verder op in.

3. IMPACT VAN DE NIEUWE REGELGEVING OP CONTRACTANTEN EN UITVOERINGSAGENTEN

3.1 WETTELIJKE GRONDSLAGEN

Het artikel 6.3 BW schaft resoluut het samenloopverbod tussen contractuele en buitencontractuele aansprakelijkheid af, wat door sommige auteurs wordt toegejuicht (19)

Het aangepaste artikel 6.3 BW luidt als volgt:

§ 1. Tenzij de wet of het contract anders bepaalt, zijn de wettelijke bepalingen inzake buitencontractuele aansprakelijkheid van toepassing tussen medecontractanten. Indien de benadeelde echter op grond van de buitencontractuele aansprakelijkheid schadeloosstelling voor schade veroorzaakt door de niet-nakoming van een contractuele verbintenis vordert van zijn medecontractant, kan deze medecontractant de verweermiddelen inroepen die voortvloeien uit zijn contract met de benadeelde, uit de wetgeving inzake bijzondere contracten en uit de bijzondere verjaringsregels van toepassing op het contract. Dit is niet het geval bij vorderingen tot schadeloosstelling voor schade als gevolg van een aantasting van de fysieke of psychische integriteit of van een fout begaan met het opzet schade te veroorzaken.

§ 2. Tenzij de wet of het contract anders bepaalt, zijn de wetsbepalingen inzake buitencontractuele aansprakelijkheid van toepassing tussen de benadeelde en de hulppersoon van zijn medecontractanten. Indien de benadeelde echter op grond van de buitencontractuele aansprakelijkheid schadeloosstelling voor schade veroorzaakt door de niet-nakoming van een contractuele verbintenis vordert van een hulppersoon van zijn medecontractant, kan deze laatste dezelfde verweermiddelen inroepen als zijn opdrachtgever op grond van paragraaf 1 kan inroepen met betrekking tot de verbintenissen aan de uitvoering waarvan de hulppersoon meewerkt. De hulppersoon kan eveneens de verweermiddelen inroepen die hij zelf in dit verband tegen zijn medecontractant kan inroepen op grond van paragraaf 1.

Het Hof van Cassatie heeft sinds het stuwadoorsarrest van 7 december 1973 een consequente, coherente en uiterst werkbare rechtspraak gevestigd waarbij de samenloop tussen contractuele en buitencontractuele aansprakelijkheid in principe uitgesloten is, tenzij de contractuele fout ook een misdrijf uitmaakt of de contractuele fout ook een buitencontractuele fout inhoudt en de schade vreemd is aan de contractuele schade (20)

Het samenloopverbod tussen beide aansprakelijkheidsregimes is volledig verantwoord omdat er aanzienlijke verschillen bestaan tussen beide aansprakelijkheidsstelsels. In de rechtspraak blijkt het onderscheid tussen beide stelsels uiterst werkbaar en nuttig, niet in het minst voor de rechtszoekende en de verzekeraar van diens eventuele aansprakelijkheid. Het enige punt waarop het samenloopverbod zowel problematisch is voor de rechtsleer als de rechtspraak, is de daaruit volgende quasi-immuniteit van de hulppersoon. Ik kan volkomen begrijpen dat men op dit punt komaf wil maken met het stuwadoorsarrest en deze betrachting is zowel naar recht als naar billijkheid verantwoord. De opheffing van de quasi-immuniteit van de hulppersonen zou volgens mij echter beter specifiek geregeld worden in het contractueel verbintenissenrecht, niet door de opheffing van het samenloopverbod in het algemeen. Die weg (van een specifieke regeling in het contractenrecht wanneer beroep wordt gedaan op een hulppersoon) heeft de wetgever overigens al ingeslagen waar in artikel 5.89, § 2 BW wordt bepaald dat wanneer de schuldenaar voor de nakoming van het contract een beroep doet op hulppersonen, de hulppersonen de bevrijdingsbedingen kunnen inroepen tegen de schuldeiser, die zij zijn overeengekomen met de schuldenaar.

“Een verwoording van het samenloopverbod is te vinden in het arrest van 2 oktober 2020, AR C.200.005.N: ‘Een contractant kan door zijn medecontractant in de regel slechts buitencontractueel aansprakelijk gesteld worden indien de hem ten laste gelegde fout een tekortkoming uitmaakt niet alleen aan de contractuele verbintenis, maar ook aan de algemene zorgvuldigheidsnorm die op hem rust en indien deze fout andere dan aan de slechte uitvoering te wijten schade heeft veroorzaakt.’. Dat schade ‘te wijten is aan’ kan, bij een logische interpretatie van deze woorden, niet anders betekenen de schade ‘het gevolg is van’. Een antwoord op de vraag of schade het gevolg is van de niet-nakoming van een contractuele verbintenis of niet, vereist een analyse van de inhoud van de betrokken verbintenissen. Strekken deze ertoe schade te vermijden van de aard die zich heeft

voorgedaan, dan is de buitencontractuele vordering uitgesloten; is dit niet het geval, dan blijft zij mogelijk (Cass. 17 maart 2017, C.160.283.N.; H. BOCKEN, 'Samenloop in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', TPR 2021, 160)" (blz. 24). (21)

Een evenwichtige en slachtoffervriendelijke regeling om de quasi-immuniteit van de hulppersoon op te heffen zou er in kunnen bestaan dat de schuldeiser zich enkel kan verhalen op de schuldenaar en niet op de hulppersoon, wanneer de hulppersoon een zuiver contractuele fout heeft begaan en de schade niet vreemd is aan de uitvoering van het contract. **Is de contractuele fout tegelijkertijd een buitencontractuele fout en is de schade vreemd aan de overeenkomst, dan zou de schuldeiser het recht moeten hebben om zijn schade te verhalen op zowel de schuldenaar als de hulppersoon**, die hoofdelijk aansprakelijk zijn tegenover de schuldeiser. De schuldenaar moet mijns inziens samen met de hulppersoon aansprakelijk worden gesteld, omdat de schuldenaar de hulppersoon heeft gekozen om (een onderdeel van) zijn verbintenissen uit te voeren en dus moet instaan voor diens gedrag en eventuele fouten.

Ik kan volkomen begrijpen dat men op dit punt komaf wil maken met het stuwadoorsarrest en deze betrachting is zowel naar recht als naar billijkheid verantwoord. (Het Hof van Cassatie verwierp de vordering tegen de stuwadoer. Het oordeelde dat er tegen aangestelden en uitvoeringsagenten slechts een beroep kan worden gedaan op buitencontractuele aansprakelijkheid wanneer fout en schade niks te maken hebben met de uitvoering van het contract. Daarmee worden aangestelden en uitvoeringsagenten behandeld als een verlengstuk van hun opdrachtgevers, die zelf de bescherming van het samenloopverbod genieten. Men spreekt over de quasi-immuniteit van de uitvoeringsagent. Het Hof oordeelde: "(...) *de aangestelde of de uitvoeringsagent, die de vervoerder in zijn plaatst stelt om het vervoerscontract geheel of gedeeltelijk uit te voeren, [is] ten aanzien van de uitvoering van het contract en ten opzichte van de medecontractant van de vervoerder, geen derde.*"(22)

De opheffing van de quasi-immuniteit van de hulppersonen zou volgens mij echter beter specifiek geregeld worden in het contractueel verbintenissenrecht, niet door de opheffing van het samenloopverbod in het algemeen.

Wanneer men het samenloopverbod opoffert om de problematiek van de quasi-immuniteit van de hulppersonen te regelen, gooit men volgens mij het kind met het badwater weg. Het samenloopverbod opheffen zal de weg naar oeverloze chicanes en betwistingen openen, als

was het omdat de regeling die het voorgestelde artikel 6.3 nieuw BW invoert zo complex, genuanceerd en laten we eerlijk zijn, voor de gewone stervelling onbegrijpelijk is. De wetgever mag niet vergeten dat de grote meerderheid van de contracten niet wordt gesloten door juristen of met bijstand van juristen. Enkel de *repeat players* zullen eraan denken om het samenloopverbod contractueel te handhaven, wat noch bevorderlijk is voor de rechtsgelijkheid, noch voor de zwakkere contractspartij(en). Zou een dergelijk beding overigens niet nietig zijn in een consumentenovereenkomst? De verzekeraar van de buitencontractuele aansprakelijkheid zal zich met hand en tand verzetten tegen de kwalificatie van de contractuele fout als een buitencontractuele fout.

Elke conclusie in een contractenzaak zal voortaan een luik bevatten waarin de mogelijke buitencontractuele aansprakelijkheid van de medecontractant wordt beargumenteerd en de rechter die zal al die middelen moeten beantwoorden. Ik moet ook wijzen op het punthoofd dat artikel 6.3 nieuw BW aan de collega-strafrechter zal bezorgen bij de afhandeling van burgerlijke belangen wanneer dader en slachtoffer contractueel verbonden waren en het misdrijf ook een contractuele wanprestatie uitmaakt.

Ten slotte is het feit dat er in moderne wetgeving een inflatie aan strafrechtelijke bepalingen is in diverse rechtstakken, geen overtuigende argument om het samenloopverbod op te heffen, wel integendeel. Zo bijvoorbeeld worden in artikel XV.83-86 WER inzake de consumentenbescherming en de oneerlijke handelspraktijken een heel aantal gedragingen en contractuele bedingen strafrechtelijk beteugeld. Het feit dat die gedragingen en bedingen strafbaar worden gesteld, haalt ze niet uit de contractuele sfeer. Ze worden door de strafbaarstelling theoretisch ook 'buitencontractuele fouten', maar ze blijven inherent en volledig gedragingen en fouten in het contractuele veld. De strafbaarstelling van contractuele fouten is geen argument om het samenloopverbod op te heffen, maar wel om de afhandeling van burgerlijke belangen weg te halen van bij de strafrechter en steeds toe te vertrouwen aan zijn collega civilist (23)

3.2 PRAKTIJKGEVOLGEN VAN DEZE AFSCHAFFING VAN DE QUASI-IMMUNITEIT VAN DE UITVOERINGSAGENT (24)

Contracterende partijen doen voortdurend een beroep op uitvoeringsagenten (zoals bestuurders, werknemers of onafhankelijke dienstverleners) bij de uitvoering van hun contracten. Momenteel zijn deze uitvoeringsagenten quasi-immuun tegen vorderingen van de medecontractant van hun opdrachtgever, aangezien die medecontractant de uitvoeringsagent niet aansprakelijk kan stellen voor de gebrekkige uitvoering van de overeenkomst, noch op contractuele basis (aangezien er geen overeenkomst bestaat tussen de uitvoeringsagent en de medecontractant), noch op buitencontractuele basis. Dit laatste behalve in het geval van een strafbaar feit of van een buitencontractuele fout (een schending van de zorgvuldigheidsnorm) van de uitvoeringsagent die leidt tot andere schade dan schade die louter het gevolg is van de gebrekkige uitvoering van de overeenkomst.

Toch blijven er belangrijke verschillen tussen beide systemen bestaan. Zo laat het **contractuele aansprakelijkheidsrecht** alleen compensatie toe van schade die de partijen **redelijkerwijs konden voorzien**, terwijl het **buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht** compensatie toelaat van **alle schade** (voorzienbare en niet-voorzienbare, directe en indirecte).

Naast het onderscheid tussen de contractuele en buitencontractuele aansprakelijkheid is de quasi-immuniteit van de uitvoeringsagent al decennialang een hoeksteen van het Belgische rechtssysteem. Bijzondere aandacht werd besteed aan het scenario waarin een uitvoeringsagent, die een contractpartij (de hoofdschuldenaar) bijstaat of vervangt bij de uitvoering van contractuele verplichtingen (de hoofdovereenkomst), schade veroorzaakt aan de medecontractant van zijn opdrachtgever (de hoofdschuldeiser). Die laatste heeft geen contract met de uitvoeringsagent; hij is een derde partij met betrekking tot de overeenkomst tussen de hoofdschuldenaar en de uitvoeringsagent.

Vandaag bevat het oud Burgerlijk Wetboek geen algemene regel met betrekking tot de buitencontractuele aansprakelijkheid van uitvoeringsagenten ten opzichte van derden. De algemene beginselen, verder genuanceerd door het hiervoor reeds vermelde "stuwadoorsarrest" van 7 december 1973, zijn dus van toepassing, wat betekent dat onder

het oud Burgerlijk Wetboek de hoofdschuldeiser uitvoeringsagenten van de hoofdschuldenaar alleen buitencontractueel aansprakelijk kan stellen onder dezelfde voorwaarden als waaronder hij de hoofdschuldenaar buitencontractueel aansprakelijk kan stellen (d.w.z. voor andere schade dan schade als gevolg van de niet-nakoming van de hoofdovereenkomst). De uitvoeringsagent kan niet contractueel worden aangesproken door de hoofdschuldeiser, maar alleen door zijn eigen medecontractant, d.w.z. de hoofdschuldenaar. In de rechtsleer wordt dit de "quasi-immuniteit" van de uitvoeringsagent genoemd.

De wetgever benadrukt nu dat de buitencontractuele immuniteit van de uitvoeringsagent onder het oude civiele recht in tal van omstandigheden onredelijk nadelig is voor de hoofdschuldeiser. Vanaf de inwerkingtreding van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek zal de medecontractant een vordering in buitencontractuele aansprakelijkheid kunnen instellen tegen de uitvoeringsagent voor schade als gevolg van een tekortkoming in de nakoming van de verbintenissen van de uitvoeringsagent.

3.3 CONTRACTUELE EXONERATIE IS MOGELIJK

De wet staat de uitvoeringsagent toe een beroep te doen op de exoneraties

- (i) in de overeenkomst tussen de hoofdschuldeiser en de hoofdschuldenaar (aangezien de uitvoeringsagent niet voor meer dan de hoofdschuldenaar zelf aansprakelijk kan worden gesteld door de hoofdschuldeiser) en
- (ii) opgenomen in de overeenkomst met zijn medecontractant (zijnde de hoofdschuldenaar) (de Contractuele Exoneraties).

Het wetsvoorstel staat de uitvoeringsagent **echter niet** toe om dergelijke verweermiddelen in te roepen (i) in geval van schade als gevolg van **aantasting van de fysieke of psychische integriteit** of (ii) in geval een **fout begaan met het opzet** schade te veroorzaken.

3.4 GEVOLGEN VOOR UITVOERINGSAGENTEN

Het is belangrijk dat uitvoeringsagenten weten dat hun aansprakelijkheid met betrekking tot de nakoming van hun verplichtingen uit hoofde van een overeenkomst niet alleen geldt ten aanzien van de hoofdschuldenaar (zijnde de directe contractpartij), maar dat deze aansprakelijkheid zich kan uitstrekken tot opdrachtgevers hoger in de contractuele keten. De uitvoeringsagent zal in dat geval echter (in principe) een beroep kunnen doen op de Contractuele Exoneraties.

Bijgevolg moeten ondernemingen (i) nagaan of hun medecontractant hen als uitvoeringsagent betreft bij de uitvoering van verplichtingen voor een andere opdrachtgever en dus een volledig zicht hebben op de contractuele keten, en (ii) beschermingsmechanismen opnemen in hun contracten/algemene voorwaarden.

Een onderneming, die als uitvoeringsagent kan optreden, zou een combinatie van de volgende contractuele beschermingsmechanismen kunnen beogen, waaronder:

1. een bevestiging van haar contractpartij dat zij de "eindafnemer" is en er in principe geen rekening moet worden gehouden met een verdere contractuele keten;
2. een verplichting voor de hoofdschuldenaar om in zijn contract met de hoofdschuldeiser op te nemen dat de hoofdschuldeiser uitdrukkelijk afziet van de toepassing van artikel 6.3 van het Burgerlijk Wetboek, en om dezelfde verplichting op te leggen aan elke volgende hoofdschuldeiser in de hogere contractuele keten. Op deze manier zijn de bovenstaande regels niet van toepassing en wordt het risico van buitencontractuele aansprakelijkheid ten aanzien van een uitvoeringsagent getemperd. Dit kan worden gecombineerd met een verplichting tot vrijwaring indien de hoofdschuldenaar deze verplichting niet is nagekomen; en meer in het algemeen
3. aansprakelijkheidsbegrenzings en beperkingen en algemene aansprakelijkheidsuitsluitingen - voor zover wettelijk mogelijk – in haar contracten opnemen, aangezien de onderneming zich (in principe) zal kunnen beroepen op de exoneraties die zijn opgenomen in haar contracten met de hoofdschuldenaar.

3.5 GEVOLGEN VOOR WERKNEMERS EN BESTUURDERS

3.5.1 Gevolgen voor werknemers

Momenteel worden werknemers beschermd tegen vorderingen van derden door (i) de quasi-immuniteit van de uitvoeringsagent en (ii) de specifieke regeling van artikel 18 van de Arbeidsovereenkomstenwet van 3 juli 1978. Dit laatste houdt in dat werknemers die de werkgever of derden schade berokkenen bij de uitvoering van hun arbeidsovereenkomst, enkel aansprakelijk zijn voor bedrog, zware fout of herhaalde lichte fout.

Voor de statutaire personeelsleden kan verwezen worden naar de wet van 10 februari 2003 met een gelijkaardige regeling.

Onder het nieuwe wetsvoorstel kunnen werknemers hun aansprakelijkheid in geval van een rechtstreekse vordering niet langer afwenden door een beroep te doen op de quasi-immuniteit van de uitvoeringsagent.

Aangezien artikel 18 van de wet van 3 juli 1978 van kracht blijft, blijft het resultaat echter hetzelfde: werknemers zijn alleen aansprakelijk tegenover derden voor bedrog, zware fout of herhaalde lichte fout. In de huidige regeling kan een werknemer op deze gronden aansprakelijk zijn tegenover de werkgever die eventuele schade (voor eigen schade of schade van een derde) wil verhalen. Onder het nieuwe wetsvoorstel kan de werknemer geïncasseerd worden door een vordering ingesteld door zowel de werkgever als de derde partij, maar alleen voor situaties die ook vandaag kunnen leiden tot aansprakelijkheid van de werknemer.

het feit dat derden de werknemer rechtstreeks aansprakelijk kunnen stellen, kan zeker gevolgen hebben voor werknemers, aangezien zij het primaire doelwit kunnen worden van ontevreden derden in specifieke situaties of als de derde van mening is dat het in zijn belang is om de vordering tegen zoveel mogelijk partijen in te stellen. Ondernemingen zullen moeten beoordelen of ze automatische bijstand/exoneratie willen verlenen in geval van rechtstreekse vorderingen. Hiertoe kunnen adequate bepalingen worden opgenomen in de individuele arbeidsovereenkomst of in een breder HR-beleid.

Bovendien kunnen werkgevers de mogelijkheid van rechtstreekse vorderingen tegen hun werknemers op basis van wettelijke aansprakelijkheid uitsluiten in contracten met derden.

3.5.2 Gevolgen voor bestuurders

Vandaag worden bestuurders beschermd tegen vorderingen van derden door de quasi-immuniteit van de uitvoeringsagent. Zoals hierboven besproken en zoals uiteengezet met betrekking tot werknemers, kunnen bestuurders onder de nieuwe wet hun aansprakelijkheid, in geval van een rechtstreekse vordering, niet langer afwenden door beroep te doen op de quasi-immuniteit van de uitvoeringsagent (aangezien dit mechanisme zal worden afgeschaft vanaf de inwerkingtreding van Boek 6 Burgerlijk Wetboek). Voor bestuurders impliceert de inwerkingtreding van Boek 6 Burgerlijk Wetboek dat zij bovenop de gronden voor bestuurdersaansprakelijkheid potentieel aansprakelijk kunnen worden gesteld door derden (zoals medecontractanten van hun opdrachtgever) indien aan de voorwaarden voor een dergelijke aansprakelijkheid is voldaan.

Op basis van een strikte lezing van artikel 2:56 van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen (WVV), zou men echter kunnen argumenteren dat een buitencontractuele vordering van een derde tegen een bestuurder ook als een grond van bestuurdersaansprakelijkheid kwalificeert, wat betekent dat de bestuurder bijgevolg enkel aansprakelijk kan worden gesteld voor beslissingen of handelingen die manifest buiten het kader vallen waarbinnen normaal voorzichtige en zorgvuldige bestuurders in dezelfde omstandigheden redelijkerwijs zouden handelen.

Een dergelijke beperking van potentiële aansprakelijkheidsvorderingen limiteert uiteraard ook het risico op succesvolle vorderingen in het kader van buitencontractuele aansprakelijkheid ten aanzien van bestuurders, in tegenstelling tot vorderingen in het kader van buitencontractuele aansprakelijkheid ten aanzien van zelfstandige uitvoeringsagenten zonder bestuurdersmandaat voor wie geen soortgelijke aansprakelijkheidsbeperking bestaat.

Indien een buitencontractuele vordering tegen een bestuurder een kwestie van bestuurdersaansprakelijkheid kan zijn, speelt de beperking op de maximale

aansprakelijkheid van een bestuurder overeenkomstig artikel 2:57 WvV, evenals de beperkingen op exoneratie en vrijwaring tussen een onderneming en een bestuurder zoals uiteengezet in artikel 2:58 WvV.

Verder verwijzen wij naar de contractuele beschermingsmechanismen tegen derden zoals hierboven uiteengezet en vestigen uw aandacht op het feit dat bestuurdersverzekeringen mogelijks heronderhandeld moeten worden. (Cf. infra impact op uw verzekeringen)

3.6 AANSPRAKELIJKHEID VAN DE ZOGENAAMDE HULPPERSONEN (25)

3.6.1 Verruiming van de buitencontractuele aansprakelijkheid

De grote **controverse** ligt hier in een **verruiming van de buitencontractuele aansprakelijkheid van hulppersonen**. Een benadeelde partij kan voortaan kiezen tussen een contractuele vordering lastens haar contractant of een buitencontractuele vordering lastens diens hulppersoon. Hiermee wordt een einde gesteld aan de quasi-immuniteit van de hulppersonen.

De nieuwe wetgeving heeft dus een bijzondere impact op de aansprakelijkheid van bestuurders, onderaannemers en werknemers, typevoorbeelden van hulppersonen. Zo zullen bestuurders rechtstreeks buitencontractueel aangesproken kunnen worden door contractspartijen van de bestuurdde vennootschap.

In dit artikel gaan we even nader in op deze verruimde buitencontractuele aansprakelijkheid van hulppersonen, waarbij we zullen vaststellen dat **de wetgever gelukkig nog wat mogelijkheden laat om hulppersonen te beschermen**.

3.6.2 Welke zijn de beoogde hulppersonen?

Een ‘hulppersoon’ (in de huidige praktijk ‘uitvoeringsagent’ genoemd) is een natuurlijke of rechtspersoon die door de schuldenaar van een contractuele verbintenis belast wordt met de gehele of gedeeltelijke uitvoering van deze verbintenis, ongeacht of hij deze verbintenis uitvoert voor eigen rekening en in eigen naam, of voor rekening en/of in naam van de schuldenaar.

Een verwijzing in dat verband naar het voornoemde arrest van het Hof van Cassatie van 7 december 1973 maakt duidelijk dat men heeft willen verwijzen naar de “uitvoeringsagenten”,

die naargelang van het betreffende beroep onderaannemers, medewerkers, assistenten of zakenrelaties kunnen zijn (26)

Ter wille van de rechtszekerheid zou het begrip “hulppersoon” in het dispositief moeten worden gedefinieerd zodat duidelijk wordt dat het gaat om elke derde persoon die op initiatief van de schuldenaar van een contractuele verbintenis zijn medewerking verleent aan de volledige of gedeeltelijke tenuitvoerlegging ervan.

Bestuurders van vennootschappen en verenigingen, onderaannemers, maar ook werknemers zijn ‘hulppersonen’.

Enkele courante voorbeelden:

- De bezetter die in opdracht van de hoofdaannemer pleisterwerken uitvoert bij de bouwheer die enkel met de hoofdaannemer heeft gecontracteerd. Er bestaat geen contract tussen de bouwheer en de bezetter, waardoor deze te beschouwen is als hulppersoon van de hoofdaannemer die het contract heeft met de bouwheer.
- De bestuurders van een rechtspersoon zijn een hulppersoon van de rechtspersoon die ze besturen.
- Werknemers zijn hulppersonen van hun werkgever.
- Natuurlijke personen die via een managementvennootschap werken, zijn in de uitvoering van hun dienstverleningsovereenkomst persoonlijk te beschouwen als hulppersoon van deze vennootschap ten aanzien van de medecontractant van de managementvennootschap.(27)

Volgens het Hof van Cassatie in het arrest van 12 maart 2020,(28) betreft een hulppersoon een natuurlijke persoon of rechtspersoon “*die door de schuldenaar van een contractuele verbintenis belast wordt met de gehele of gedeeltelijke uitvoering van deze verbintenis, ongeacht of hij deze verbintenis uitvoert voor eigen rekening en in eigen naam, dan wel voor rekening en in naam van de schuldenaar*”.

Wie enkel de materiële omstandigheden tot stand brengt die een schuldenaar toelaten zijn verbintenissen na te komen of enkel hiervoor hulpgoederen ter beschikking stelt is geen hulppersoon volgens arrest Cassatie 7 van februari 2020 (28)

3.6.3 WELKE VERANDERING BETEKENT BOEK 6 BW VOOR HULPPERSONEN?

De hulppersonen worden thans geïnviseerd in art. 6.3, §2 BW. Het goedgekeurde artikel stelt met name:

- *§ 2. Tenzij de wet of het contract anders bepaalt, zijn de wetsbepalingen inzake buitencontractuele aansprakelijkheid van toepassing tussen de benadeelde en de hulppersoon van zijn medecontractanten.*
- *Indien de benadeelde echter op grond van de buitencontractuele aansprakelijkheid schadeloosstelling voor schade veroorzaakt door de niet-nakoming van een contractuele verbintenis vordert van een hulppersoon van zijn medecontractant, kan deze laatste dezelfde verweermiddelen inroepen als zijn opdrachtgever op grond van paragraaf 1 kan inroepen met betrekking tot de verbintenissen aan de uitvoering waarvan de hulppersoon meewerkt.*
- *De hulppersoon kan eveneens de verweermiddelen inroepen die hij zelf in dit verband tegen zijn medecontractant kan inroepen op grond van paragraaf 1.*

Concreet betekent dit dat **een benadeeld persoon (het slachtoffer van een fout) zich niet langer alleen tot zijn contractpartij zal kunnen richten, maar ook tot de hulppersoon van zijn contractspartij**, om zijn schade te verhalen.

Enkele courante voorbeelden:

- Wanneer voormelde bezetter zijn pleisterwerken totaal verkeerd heeft uitgevoerd, kan de bouwheer zich onder het nieuwe recht dus niet enkel tot de hoofdaannemer (met wie hij een overeenkomst heeft) wenden voor schadevergoeding, maar kan hij ook de bezetter (met wie hij geen overeenkomst heeft) aanspreken voor schade die het gevolg is van deze fout.
- De klant van een vennootschap waarvan de bestuurders weigeren een contractuele verbintenis van de vennootschap uit te voeren, kan naast de vennootschap ook de bestuurders persoonlijk aanspreken voor de schade die het gevolg is van deze weigering (uiteraard voor zover deze weigering in hoofdzaak van deze bestuurders een fout uitmaakt).
- De klant van een werkgever kan diens werknemer voortaan aanspreken voor de schade die hij heeft geleden als gevolg van een fout van de werknemer in de uitvoering van

diens arbeidsovereenkomst. Voor werknemers geldt hier wel een belangrijke wettelijke beperking, waarop we hieronder terugkomen.

- De opdrachtgever waarvan de CFO een managementvennootschap is, kan zich richten tot de natuurlijke persoon achter de managementvennootschap voor een fout die de natuurlijke persoon heeft gesteld in de uitvoering van de dienstverleningsovereenkomst.(29)

Men trachtte in Boek 6 BW een evenwicht te vinden tussen enerzijds de vrijheid van handelen en ondernemen, die economische actoren moet toelaten om hun activiteiten te ontplooiën, en anderzijds het recht op zekerheid dat de benadeelde moet toelaten een vergoeding te bekomen voor de schade die hij door deze activiteiten geleden heeft (Mvt, wet houdende boek 6 “Buitencontractuele aansprakelijkheid” van het Burgerlijk Wetboek) (30)

Met het nieuwe Boek 6 BW heeft de wetgever dus bewust **een einde gesteld aan de quasi-immuniteit van de hulppersonen**, zoals deze momenteel wel geldt (Mvt, wethoudende boek 6 “Buitencontractuele aansprakelijkheid” van het Burgerlijk Wetboek) (31) . Naast kritiek op de technische-juridische onderbouwing van de quasi-immuniteit, meende de wetgever tevens dat deze quasi-immuniteit in sommige gevallen bijzonder onredelijk is ten aanzien van een benadeelde. Men dacht hierbij onder meer aan een bouwverf waarbij een onderaannemer fouten begaat bij de uitvoering van de werken, maar waar de hoofdaannemer failliet gaat. De bouwheer heeft in die situatie enkel een contract met de failliete hoofdaannemer en zou zich onder het huidige recht bijgevolg niet kunnen richten tot de onderaannemer die de fouten beging, behoudens enkele zeer beperkte uitzonderingen (Mvt, wetsontwerp houdende boek 6 “Buitencontractuele aansprakelijkheid” van het Burgerlijk Wetboek)(32)

Daar waar tot op heden hulppersonen enkel aangesproken kunnen worden indien de hen ten laste gelegde fout een misdrijf is of een tekortkoming uitmaakt niet alleen aan de contractuele verbintenis, maar ook aan de algemene zorgvuldigheidsplicht die op hen rust en indien deze fout andere dan aan de slechte uitvoering te wijten schade heeft veroorzaakt aldus het Hof van Cassatie (33) zal dit vanaf de inwerkingtreding van Boek 6 (cfr. *infra*) dus niet langer het geval zijn.

De vraag stelt zich hoe strikt art. 6.3, §2 BW – “*tussen de benadeelde en de hulppersoon van zijn medecontractanten*” – gelezen moet worden. Een strikte lezing zou ertoe zou kunnen leiden dat een benadeelde enkel de directe hulppersoon van zijn medecontractant kan

aanspraken en niet de hulppersoon van de hulppersoon. De voorbereidingen van de wet geven hieromtrent geen duidelijkheid. Volgens sommigen wordt ook de situatie waarbij een hoofdaannemer beroep doet op onderaannemer, die op zijn beurt weer beroep doet op een (onder)onderaannemer, wel degelijk door Boek 6 BW geregeld. Zo zou, waar tot heden de benadeelde zich zou richten tot de hoofdaannemer, welke vervolgens een regresvordering heeft op de onderaannemer, welke dan weer een regresvordering heeft op de (onder)onderaannemer, de benadeelde zich toch onmiddellijk kunnen richten tot de aannemer die de eigenlijke fout beging wat in de praktijk tot minder vorderingen moeten leiden (34)

Bestuurders van vennootschappen, onderaannemers, vertegenwoordigers, werknemers ed. zullen dus rechtstreeks buitencontractueel aangesproken kunnen worden door een benadeelde met wie zij zelf in wezen geen contract hebben.

Een bestuurder die besluit een contractuele verplichting van de bestuurde vennootschap niet uit te voeren, een onderaannemer die bij de uitvoering van zijn werkzaamheden een fout begaat, of een werknemer die bij de uitvoering van zijn arbeidsovereenkomst een gewoonlijk voorkomende lichte fout begaat, zullen dus wél rechtstreeks door de benadeelde partij aangesproken kunnen worden.

Hierbij is wél voorzien dat hulppersonen ten aanzien van de benadeelde dezelfde verweermiddelen als hun opdrachtgever kunnen inroepen. De wetgever achtte het immers redelijk dat men tegen de hulppersoon niet meer rechten kan uitoefenen dan tegen de opdrachtgever, en dat de hulppersonen tot niet meer gehouden is dan wat hun opdrachtgever zou zijn (Mvt, wetsontwerp houdende boek 6 “Buitencontractuele aansprakelijkheid” van het Burgerlijk Wetboek! (35)

3.6.4 BELANGRIJKE NUANCES (36)

- b) Eerst en vooral moet uiteraard nog steeds worden **bewezen dat de hulppersoon effectief een fout heeft begaan** die schade heeft veroorzaakt aan de medecontractant van de opdrachtgever.
- c) Belangrijk is verder dat de bepalingen van Boek 6 **in beginsel van aanvullend recht** zijn: de contractspartijen kunnen er dus contractueel van afwijken, bijvoorbeeld door te bepalen dat een medecontractant afziet van het instellen

van buitencontractuele aansprakelijkheidsvorderingen tegen de hulppersonen van zijn contractuele partner.

- d) Bovendien is het zo dat de bepalingen van Boek 6 geen afbreuk doen aan **andere wetgeving die de buitencontractuele aansprakelijkheid van bepaalde actoren regelt**. Zo geldt voor werknemers dat zij ook in de nieuwe situatie beschermd zullen zijn door artikel 18 van de Arbeidsovereenkomstenwet, zodat zij ook in de toekomst door derden, dus ook door de medecontractant van hun werkgever, enkel kunnen worden aangesproken voor grove fouten of herhaaldelijk voorkomende lichte fouten. Dit blijkt uitvoerig uit verschillende passages in de parlementaire voorbereidingen.

Naar onze mening zou het voorgaande op analoge wijze moeten gelden voor de aansprakelijkheidsbeperkingen die zijn vastgelegd in het Wetboek van vennootschappen en verenigingen (37) met betrekking tot bestuurdersaansprakelijkheid. Dit wil zeggen dat bestuurders voor fouten begaan in de uitoefening van hun mandaat als bestuurder nog steeds beroep kunnen doen op de beperkingen voorzien in het Wetboek. In de tot op heden verschenen opinies vinden we echter ook afwijkende visies (zie verder).

Wat volgens ons zeker niet kan worden betwijfeld, is dat bestuurders op basis van Boek 6 op buitencontractuele grond aansprakelijk kunnen worden gesteld voor door hen gestelde fouten die niets te maken hebben met de uitoefening van hun bestuursmandaat, zonder dat zij de bovenvermelde beperkingen kunnen inroepen (het gaat hier dan immers niet om ‘bestuurdersaansprakelijkheid’).

Het nieuw Burgerlijk Wetboek voorziet voorts dat de hulppersoon “dezelfde verweermiddelen kan inroepen als” de verweermiddelen die zijn opdrachtgever kan inroepen tegen diens medecontractant op basis van hun (hoofd)overeenkomst.

Aansprakelijkheidsbeperkingen die de opdrachtgever bedingt in de (hoofd)overeenkomst met de medecontractant, zullen dus van toepassing zijn op vorderingen die de medecontractant tegen de hulppersoon instelt.

- **Voorbeeld:** Wanneer de hoofdaannemer in de overeenkomst met de bouwheer heeft opgenomen dat zijn aansprakelijkheid beperkt is tot €25.000, zal deze aansprakelijkheidsbeperking ook door de bezetter tegen de bouwheer kunnen worden ingeroepen.

Datzelfde artikel voorziet ook dat de hulppersoon tegen de medecontractant “eveneens de verweermiddelen [kan] invoepen die hij zelf in dit verband tegen zijn [eigen opdrachtgever] kan invoepen” op basis van hun overeenkomst, die zo een derdenwerking verkrijgen. Aansprakelijkheidsbeperkingen die de hulppersoon bedingt in zijn contract met zijn opdrachtgever, zullen dus van toepassing zijn op vorderingen die de medecontractant tegen de hulppersoon instelt.

- **Voorbeeld:** Wanneer de bezetter in de overeenkomst met de hoofdaannemer heeft opgenomen dat zijn aansprakelijk beperkt is tot €25.000, zal deze aansprakelijkheidsbeperking ook door de bezetter kunnen worden ingeroepen tegen de bouwheer.

Hulppersonen kunnen ook gebruikmaken van verweermiddelen die voortvloeien uit de wetgeving inzake bijzondere overeenkomsten (bijvoorbeeld, de regels inzake koop-verkoop, huur, bewaargeving, hotelcontract, enzovoort), met inbegrip van de verjaringsregels van toepassing op de overeenkomst.

De verweermiddelen die hulppersonen aldus kunnen invoepen omvatten in de eerste plaats **de verweermiddelen welke voortvloeien uit het contract van de opdrachtgever met de benadeelde**, welke zo een derdenwerking verkrijgen. Voor de goede orde, ook in art. 5.89 BW was reeds voorzien dat hulppersonen zich kunnen beroepen op het bevrijdingsbeding dat voorzien is in het contract tussen de benadeelde en de opdrachtgever.

Ook de verweermiddelen uit de wetgeving inzake bijzondere contracten en uit de bijzondere verjaringsregels van toepassing op het contract kunnen door hulppersonen ingeroepen worden. Denk maar aan grenzen welke voorzien zijn in het WVV inzake de bestuurdersaansprakelijkheid.

Voor schade als gevolg van een aantasting van de fysieke of psychische integriteit of als gevolg van een fout begaan met het opzet schade te veroorzaken, kunnen de verweermiddelen dan weer niet ingeroepen worden (art. 6.3, §1 BW).

Initieel voorzag het wetsontwerp niet dat een hulppersoon tegen de benadeelde de verweermiddelen kan invoepen welke de hulppersoon tegen zijn opdrachtgever kan invoepen. Een aansprakelijkheidsbeperking op grond van het contract tussen de hulppersoon en diens opdrachtgever, kon initieel niet aan de derde-benadeelde tegengeworpen worden. Bij publicatie van het initiële wetsvoorstel kwam hierop onmiddellijk kritiek, nu dit een sterke verruiming van de aansprakelijkheid van de hulppersonen zou betekenen.

De wetgever heeft dan ook besloten dat ook **de verweermiddelen die voortvloeien uit het contract tussen de opdrachtgever en de hulppersoon door deze laatste t.a.v. de benadeelde** ingeroepen kunnen worden (Mvt, wetsontwerp houdende boek 6 “Buitencontractuele aansprakelijkheid” van het Burgerlijk Wetboek) (38) . Ook hier geldt dat hulppersonen zich ten aanzien van een benadeelde niet kunnen beroepen uit de aansprakelijkheidsbeperkingen op basis van hun eigen contract met hun opdrachtgever indien er sprake is van opzet of van de aantasting van een fysieke of psychische integriteit. Let wel, Boek 6 BW laat de toepassing van andere wetgeving onverlet (art. 6.2 BW). Zo behouden werknemers hun aansprakelijkheidsbeperking onder art. 18 van de Arbeidsovereenkomstenwet (*lex specialis*). De regel dat werknemers door een klant van hun werkgever enkel aangesproken kunnen worden voor grove fouten of gewoonlijk voorkomende lichte fouten, blijft dus behouden (art. 18 Arbeidsovereenkomstenwet), maar Boek 6 BW zorgt er voor dat in tegenstelling tot voorheen werknemers sneller en vaker geïncasseerd kunnen worden door een benadeelde nu hun gewoonlijke bescherming tegen derden wegvalt.

Belangrijk is alvast dat art. 44 van de wet houdende boek 6 “Buitencontractuele aansprakelijkheid” van het Burgerlijk Wetboek stelt dat de bepalingen van dit Boek 6 van toepassing zullen zijn op **feitendie zich voordoen ná de inwerkingtreding van de wet**. Boek 6 is bijgevolg niet van toepassing op toekomstige gevolgen van feiten die zich hebben voorgedaan vóór de inwerkingtreding van de wet.

De focus ligt hierbij op de “feiten”, zodat de nieuwe bepalingen van **Boek 6 BW ook op bestaande contracten van toepassing** zullen zijn. Het recht van toepassing op buitencontractuele aansprakelijkheid is immers het recht van toepassing op het ogenblik van het schadeveroorzakend handelen (39) Dit houdt dus risico’s in gezien dit tot gevolg heeft dat partijen die destijds een contract sloten met in hun achterhoofd de immuniteit van de uitvoeringsagent als regel, bij een fout van een hulppersoon ná de inwerkingtreding van de wet, toch met een aansprakelijkheid van de hulppersoon geconfronteerd kunnen worden.

Wat kunnen we tegen de uitbreiding van aansprakelijkheid doen?

In de commentaren op het Boek 6 BW die zich her en der reeds verspreiden, wordt reeds opgemerkt dat de mogelijkheid om zich rechtstreeks tot hulppersonen te richten vermoedelijk aangewend zal worden om de druk op de eigenlijke contractspartij te verhogen of om bijkomende informatie te verkrijgen door een wig te drijven tussen de contractspartij en diens hulppersoon.

De bepalingen van Boek 6 BW zijn echter van aanvullend recht, tenzij uit de tekst of draagwijdte ervan zou blijken dat ze geheel of gedeeltelijk een karakter van dwingend recht of van openbare orde hebben (art. 6.1 BW). Art. 6.3, §2 BW stelt eveneens dat de mogelijkheid om zich tot de hulppersonen te richten bestaat “*tenzij de wet of het contract anders bepaalt*”. Hiermee sluit Boek 6 BW dan ook aan bij het heersende recht waarin geldt dat **partijen bij contract hun buitencontractuele aansprakelijkheid in bepaalde mate kunnen uitsluiten of beperken** (Mvt, wetsontwerp houdende boek 6 “Buitencontractuele aansprakelijkheid” van het Burgerlijk Wetboek) (40)

Ook art. 5.89, §1 BW bevestigt reeds dat partijen contractueel kunnen voorzien dat de buitencontractuele aansprakelijkheid geheel of gedeeltelijk uitgesloten wordt, behoudens andersluidende wettelijke bepalingen. Worden bijvoorbeeld nog steeds voor niet-geschreven gehouden (art. 5.89, §1 BW): bedingen die een schuldenaar bevrijden van zijn opzettelijke fout of van die van een persoon voor wie hij moet instaan, of bedingen die een schuldenaar zouden bevrijden van zijn fout of van die van een persoon voor wie hij moet instaan, wanneer die fout het leven of de fysieke integriteit van een persoon aantast.

Voortaan zal het niet alleen van belang zijn om de contractuele aansprakelijkheid goed te regelen, zoals reeds het geval was, maar moet men bij het sluiten van contracten ook onmiddellijk aandacht besteden aan de buitencontractuele aansprakelijkheid. Aangezien het Boek 6 BW ook van toepassing zal zijn op **bestaande contracten**, is het aangewezen om **nu reeds deze bestaande contracten, zowel deze tussen de hulppersoon en de opdrachtgever, als deze tussen de opdrachtgever en de benadeelde, te herbekijken** om latere verrassingen te vermijden.

In de eerste plaats denken we hier aan de contracten tussen een opdrachtgever en diens klanten, waarin enerzijds de aansprakelijkheid van de opdrachtgever, t.a.v. de klant, beperkt of uitgesloten wordt, en waarin anderzijds ook buitencontractuele vorderingen van klanten ten aanzien van hulppersonen kunnen worden beperkt of uitgesloten.

Ten tweede komt het ons voor dat ook de contracten tussen de opdrachtgever en diens hulppersoon onder de loep genomen moeten worden, zo bijvoorbeeld managementovereenkomsten. Hierin kan eveneens in bepaalde mate een aansprakelijkheidsbeperking of -uitsluiting voorzien worden.

Langs de andere zijde, zal het ook als klant voortaan belangrijk zijn om de contractuele bepalingen ook goed na te gaan teneinde de eigen rechten op hulppersonen van de contractspartij nader te kunnen bepalen.

3.6.5 CONCLUSIE

De invoering van Boek 6 BW vormt een uitbreiding van de aansprakelijkheid van hulppersonen. Vanaf de inwerkingtreding ervan 1 januari 2025 zal de quasi-immuniteit van hulppersonen opgeheven worden. Een benadeelde kan kiezen tussen de opdrachtgever en de hulppersoon om zijn schade te verhalen en kan derhalve de hulppersoon rechtstreeks buitencontractueel aanspreken.

Voor onder meer bestuurders betekent dit dus dat zij voortaan in het vizier komen van de contractspartijen van de vennootschappen die zij besturen.

De hulppersonen kunnen ten aanzien van deze benadeelden de verweermiddelen inroepen die zij kunnen putten uit het contract tussen de benadeelde en de opdrachtgever, of uit het contract tussen de hulppersoon en de opdrachtgever, of uit de wet.

Gelukkig laat de wetgever in Boek 6 BW wel enige ruimte om de buitencontractuele aansprakelijkheden van hulppersonen contractueel te gaan beperken of uit te sluiten.

Aangezien de voormelde wijzigingen ook van toepassing zullen zijn op bestaande contracten, is het aangewezen om niet alleen in nieuwe contracten hierop te anticiperen, maar ook om de reeds bestaande contracten aan te passen.(41)

In dezelfde zin lassen we hier volgend artikel in vzn de Prof CLAEYS&ENGELS : (42)

Nieuwe wetgeving Bestuurders en werknemers kunnen sneller door derden aangesproken worden voor hun persoonlijke fouten

Op 1 februari 2024 werd het wetsontwerp tot invoering van Boek 6 van het Nieuw Burgerlijk Wetboek goedgekeurd in de Kamer. Dit boek bevat de nieuwe regels omtrent buitencontractuele aansprakelijkheid (vroeger art. 1382 e.v. B.W.).

De aansprakelijkheid van hulppersonen (zoals (onder)aannemers, bestuurders van vennootschappen en werknemers) tegenover derden wordt daarbij als vertrekpunt verruimd. De wetgever laat het aan de partijen over om contractueel afwijkende afspraken te maken. Volgens de laatste informatie zullen de nieuwe regels op 1 januari 2025 in werking treden en ook van toepassing zijn op bestaande contracten.

Onder de bestaande wetgeving genieten uitvoeringsagenten of hulppersonen (zoals werknemers, bestuurders en (onder)aannemers) een verregaande bescherming tegen eventuele vorderingen van derden (zoals klanten van hun opdrachtgever). Behalve in uitzonderlijke gevallen, kunnen dergelijke hulppersonen voor hun eventuele fouten immers niet rechtstreeks aansprakelijk gesteld worden door een benadeelde medecontractant van hun opdrachtgever, met wie zij zelf geen contract hebben.

Het nieuw Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek wijzigt dit principe.

Een voorbeeld:

Klant A sluit een contract met onderneming B, waarbij B zich ertoe verbindt om bepaalde werken uit te voeren voor A. Om deze werken geheel of gedeeltelijk uit te voeren, doet B een beroep op een hulppersoon C. Bij de uitvoering van de werken begaat C een fout, waardoor A schade lijdt.

Kan benadeelde partij A zich rechtstreeks tot C wenden om de schade vergoed te zien?

Huidige regeling

Tegenover C is een contractuele vordering van A evident uitgesloten bij gebrek aan contract tussen hen. Behalve in uitzonderlijke gevallen (indien de feiten bijvoorbeeld een misdrijf uitmaken), is het ook niet toegelaten dat A zich buitencontractueel wendt tot hulppersoon C (dit is de zogenaamde "quasi-immuniteit van de uitvoeringsagent"). Conform de huidige rechtspraak is het als principe ook niet mogelijk dat contractspartij A zich buitencontractueel richt tegen contractspartij B (dit is het zogenaamd "samenloopverbod").

Als algemeen principe komt het erop neer dat A enkel een contractuele vordering kan instellen tegen B. Hierbij moet er rekening worden gehouden met de tussen hen gesloten clausules (bijv. exoneratieclausule).

Deze juridische principes worden door de nieuwe wetgeving geschrapt.

Toekomstig recht

De nieuwe wet laat de keuze aan de benadeelde partij A: hij kan de schade verhalen (buiten)contractueel op B of buitencontractueel op C. Anders dan voorheen, heeft de schadelijdende partij voortaan dus wel de mogelijkheid om de schade te verhalen op de hulppersoon C.

Onder meer bestuurders van vennootschappen, vertegenwoordigers, onderaannemers en werknemers kunnen als hulppersonen beschouwd worden en dreigen onder dit nieuw kader dus rechtstreeks aangesproken te worden door een schadelijdende partij.

Wanneer de hulppersonen rechtstreeks aangesproken worden door de benadeelde partij, bepaalt de wet wel dat zij een aantal verweermiddelen kunnen invoeren:

- In de eerste plaats kunnen zij dezelfde verweermiddelen als hun opdrachtgever invoeren. De contractuele bedingen tussen A en B blijven dus gelden, ook al wordt de vordering ingesteld tegen C. Dit betekent dat de benadeelde partij de contractuele clausules (zoals exoneratieclausules) niet zal kunnen omzeilen door de vordering tegen de hulppersoon in te stellen.*

- *De hulppersonen kunnen zich ook beroepen op de bepalingen in hun eigen verhouding met de opdrachtgever. Ook de verweermiddelen uit andere wetgeving kunnen door de hulppersonen worden ingeroepen. Dat betekent o.a.:*
 - *dat werknemers hun aansprakelijkheidsbeperking onder artikel 18 van de Arbeidsovereenkomstenwet behouden. Dat wil zeggen dat de werknemer die bij de uitvoering van zijn overeenkomst derden schade berokkent, enkel aansprakelijk is voor een gebruikelijke lichte fout, bedrog en zware schuld.*
 - *dat bestuurders daarbij moeten rekenen op het wettelijk regime aangaande bestuurdersaansprakelijkheid (zoals voorzien in het Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen).*

Uitzondering: Parallel met wat voor de hoofdcontractant geldt, kan de hulppersoon die een fout begaat die bestaat uit "een aantasting van de fysieke of psychische integriteit", de contractuele verweermiddelen uit het hoofd- en het ondercontract niet inroepen. Dit kan evenmin wanneer hij een fout heeft begaan met het opzet schade te veroorzaken. Deze beperking geldt dan weer niet voor andere vormen van schade die zich al dan niet gelijktijdig voordoen.

De achterliggende idee is dus om de risicoverdeling die vastgelegd wordt in de hoofdovereenkomst te laten doorwerken in de verhouding tussen de benadeelde en de hulppersoon. De hulppersoon zal ook niet tot meer gehouden zijn dan zijn opdrachtgever onder dezelfde omstandigheden zou zijn. Een belangrijke nuance is dat de wetgever de mogelijkheid laat aan partijen om contractueel afwijkende afspraken te maken. Dat betekent dat de buitencontractuele aansprakelijkheid van de hulppersonen contractueel beperkt, of zelfs uitgesloten kan worden. In de komende periode zal bekeken moeten worden welke clausules betreffende buitencontractuele aansprakelijkheid wenselijk zijn om op te nemen in de contracten. Dit zowel in het hoofdcontract, als in het contract met de hulppersoon zelf.

3.7 MOGELIJKE BESCHERMINGSMAATREGELEN (43)

Het voorgaande maakt duidelijk dat onmiddellijke actie is vereist ter bescherming van de hulppersonen. De volgende maatregelen kunnen hierbij overwogen worden:

- Ter bescherming van uw hulppersonen, kan u in uw algemene voorwaarden en klantencontracten een clausule integreren dat uw klanten/opdrachtgevers verklaren af te zien van hun recht tot het instellen van aansprakelijkheidsvorderingen tegen uw hulppersonen (beding ten behoeve van een derde).
- Wanneer u zelf optreedt als hulppersoon/onderaannemer voor een opdrachtgever, kan u in uw overeenkomst met uw opdrachtgever:

- een beding opnemen dat u voor dezelfde fout geen twee keer een vordering tot schadevergoeding kan ondergaan: ofwel vergoedt u uw opdrachtgever, ofwel diens klant, maar nooit alle twee ('non bis in idem')
- uw opdrachtgever verplichten om een clause te integreren in zijn commerciële overeenkomsten dat zijn medecontractanten (bijvoorbeeld, klanten/opdrachtgevers) verklaren af te zien van hun recht tot het instellen van aansprakelijkheidsvorderingen tegen zijn hulppersonen of minstens de aansprakelijkheidsbeperkingen uit uw overeenkomst met uw opdrachtgever als kettingbeding te reproduceren in zijn contracten met zijn eigen opdrachtgevers, en hier bewijs van te leveren voor u uw dienstverlening opstart
- een beding opnemen waarmee uw opdrachtgever u zal vrijwaren tegen een eventuele buitencontractuele vordering van een derde (lees: de medecontractant van uw opdrachtgever).
- Er kan ook met uw verzekeraar bekeken worden in hoeverre u of uw hulppersonen beschermd zijn tegen zulke vorderingen op basis van uw huidige verzekeringspolissen. Indien nodig dienen de dekkingen uitgebreid te worden om deze gevallen ook te omvatten.

CONCLUSIES Wat betreft contractanten en UITVOERINGSAGENTEN

- Voortaan kunnen ook contractanten en hun uitvoeringsagenten buitencontractueel aansprakelijk worden gesteld (indien niet contractueel uitgesloten), maar de contractuele verweermiddelen (voor de hulppersoon deze uit beide contracten) kunnen worden opgeworpen, tenzij bij aantasting van fysieke of psychische integriteit of bij het opzet schade te veroorzaken. Dat een fout strafrechtelijk betoogd wordt, volstaat niet meer om het contract uit te schakelen (6.3).
- Deze buitencontractuele aansprakelijkheid kan dus in theorie vanaf januari 2025, zelfs bij contracten gesloten onder de rechtspraak van samenloopverbod en quasi-immuniteit. Om dit te verhelpen is een wetswijziging wenselijk, zo niet een flexibele opvatting dat voor de contracten die bestonden voor de stemming over Boek 6 de partijen impliciet (gelet op de vaste rechtspraak) de buitencontractuele vordering hebben uitgesloten.

4. IMPACT OP UW VERZEKERINGSPOLISSEN

4.1 WAT IS DE HUIDIGE SITUATIE? (44)

Momenteel is het voor een contractspartij principieel onmogelijk om zich in het kader van een contract te beroepen op de regels van de buitencontractuele aansprakelijkheid als de tegenpartij in gebreke blijft. In juridische termen is dit gekend als het samenloopverbod tussen contractuele en buitencontractuele aansprakelijkheid. Uit dit samenloopverbod, volgde het principe van de quasi-immuniteit van de uitvoeringsagent.

Als hier bedoelde uitvoeringsagent worden beschouwd:

- Werknemers ten opzichte van een werkgever.
- Bestuurders ten opzichte van de door hen bestuurde vennootschap.
- Onderaannemers ten opzichte van een hoofdaannemer.

Concreet betekent dit dat een contractspartij die schade heeft geleden in de uitvoering van een contract enkel een vordering op contractuele grond kan stellen tegen de partij waarmee hij het contract heeft afgesloten. Als gevolg hiervan kunnen uitvoeringsagenten niet rechtstreeks door de schadelijder aangesproken worden want er bestaat tussen hen immers geen contract.

4.2 WAT WORDT DE NIEUWE SITUATIE?

Door de invoering van het nieuwe Boek 6 zullen contractspartijen in de toekomst wél een uitvoeringsagent kunnen aanspreken, zowel op contractuele als buitencontractuele grondslag. Dit heeft tot gevolg dat bijvoorbeeld een bouwheer, niet enkel de hoofdaannemer kan aanspreken ingeval van schade toegebracht door een onderaannemer, maar zich ook meteen kan wenden tot de onderaannemer zelf.

Voor de werknemer betekent dit dat hij ook rechtstreeks zal kunnen worden aangesproken met dien verstande dat nog steeds Artikel 18 van de Wet op de Arbeidsovereenkomsten

blijft gelden. Artikel 18 bepaalt dat een werknemer enkel aansprakelijk is ten overstaan van werkgever en derden voor opzet, zware fout en lichte fout die veelvuldig voorvalt. Voor de bestuurder betekent het een verruiming van zijn mogelijke externe aansprakelijkheid gezien hij ook zal kunnen worden aangesproken door contractspartijen van de vennootschap.

Voor wat betreft de bestuurdersaansprakelijkheid blijft het Wetboek op vennootschappen en insolventierecht eveneens van toepassing.

Kan er worden afgeweken van de nieuwe regelgeving?

Ja, de wetgever staat toe dat partijen de quasi-immuniteit contractueel handhaven. Clausules tot beperking van aansprakelijkheid kunnen dus opgenomen worden in algemene verkoopsvoorwaarden en individuele contracten (arbeidsovereenkomsten, samenwerkingsovereenkomsten, (onder)aannemingsovereenkomsten...).

Waarom deze wijziging?

De wetgever heeft geoordeeld dat hij een einde wilde stellen aan bepaalde onbillijke situaties. Zo blijft bijvoorbeeld de bouwheer momenteel met lege handen achter als een hoofdaannemer failliet gaat en het de onderaannemer is die in gebreke blijft tijdens de werken, omdat hij enkel een vordering heeft tegen de hoofdaannemer.

4.3 HEEFT DEZE WIJZIGING VAN DE WET EEN IMPACT OP DE VERZEKERINGSPOLISSEN?

4.3.1 aanpassing van de definitie van de verzekerden in de polissen burgerlijke aansprakelijkheid /beroepsaansprakelijkheid /...

Gezien er door de nieuwe wetgeving nu ook vorderingen zullen kunnen gesteld worden tegen de uitvoeringsagenten is het dus van belang om de definitie van verzekerden zo ruim mogelijk te maken, zodat éénieder die werkt voor een contractspartij mee opgenomen is onder de dekking, zoals werknemers, zelfstandigen, stagairs, interimarbeiders, vrijwilligers,...

4.3.2 aanpassing van de omschrijving van de gedekte schade

Schade bestaat uit de economische en niet-economische gevolgen van de aantasting van een juridisch beschermd persoonlijk belang.

De polis dekt zowel de zekere schade als de toekomstige die het zekere gevolg is van de actuele aantasting van een juridisch beschermd persoonlijk belang. Ze omvat zowel de Patrimoniale e als de extrapatrimoniale schade.

Patrimoniale schade omvat alle economische gevolgen van de aantasting. Zij omvat zowel verliezen en kosten als winstderving en waardevermindering.

Extrapatrimoniale schade omvat alle niet-economische gevolgen van de aantasting van de fysieke of psychische integriteit. Dit alles met inbegrip van de schade bij terugslag, zijnde de eigen schade die een persoon lijdt ten gevolge van een eerdere aantasting van het belang van een andere persoon met wie de eerste een juridische band of een voldoende nauwe genegenheidsband heeft.

4.3.3 aanpassing in rechtsbijstand/technische en juridische verdediging

Een mogelijk gevolg van de nieuwe wetgeving is een verhoging van de verdedigingskosten die de verzekeraar draagt doordat er meerdere vorderingen kunnen gesteld worden. Met de ruime definitie van de verzeekerden moet immers niet alleen dekking en rechtsbijstand verleend worden voor de vorderingen ingesteld tegen de verzekeringnemer, maar ook zal de ondersteuning moeten gelden voor alle verzeekerden welke in de uitoefening van hun functie aangesproken worden.

4.3.4 Polis bestuurdersaansprakelijkheid

Een D&O polis dekt de schade die voortvloeit uit een vordering ingesteld door een derde tegen een bestuurder en die gebaseerd is op een bestuursfout. De buitencontractuele vorderingsmogelijkheid richting bestuurders doet verder geen afbreuk aan de dekking onder de polis. Gezien de nieuwe regeling de externe aansprakelijkheid van de bestuurder uitbreidt zijn er potentieel meer claims/verdedigingskosten.

4.4 BENT U VOORBEREID OP DE UITGEBREIDE MOGELIJKHEID OM BESTUURDERS RECHTSTREEKS AAN TE SPREKEN? (45)

Dit nieuwe Boek 6 vervangt de welgekende artikelen 1382-1386bis BW en werpt een nieuw licht op de aansprakelijkheid van hulppersonen zoals bestuurders, onderaannemers en werknemers.

Een belangrijke verandering is te vinden in artikel 6.3, §2 dat de buitencontractuele aansprakelijkheid van hulppersonen uitbreidt:

“§2 Tenzij de wet of het contract anders bepaalt, zijn de wetsbepalingen inzake buitencontractuele aansprakelijkheid van toepassing tussen de benadeelde en de hulppersonen van zijn medecontractanten. Indien de benadeelde echter op grond van buitencontractuele aansprakelijkheid schadeloosstelling voor schade veroorzaakt door de niet-nakoming van een contractuele verbintenis vordert van een hulppersoon van zijn medecontractant, kan deze laatste dezelfde verweermiddelen invoeren als zijn opdrachtgever op grond van paragraaf 1 kan invoeren met betrekking tot de verbintenissen aan de uitvoering waarvan de hulppersoon meewerkt.”

Dit artikel opent de deur voor benadeelden om niet alleen de vennootschap (contractueel) aan te spreken voor schade, maar ook een buitencontractuele vordering in te stellen tegen haar bestuurders.

Hiermee komt een einde aan de zogenaamde quasi-immuniteit van hulppersonen.

4.5 WAT BETEKENT DIT CONCREET VOOR DE VENNOOTSCHAP EN HAAR BESTUURDERS?

Vanaf de beoogde inwerkingtreding 1 januari 2025 kunnen benadeelden niet alleen de vennootschap, maar ook haar bestuurders rechtstreeks aanspreken. Voorheen konden bestuurders enkel worden aangesproken als de hen verweten fout een misdrijf vormde, een schending van de contractuele verplichting én de algemene zorgvuldigheidsplicht was, en als deze fout schade veroorzaakte die niet alleen het gevolg was van slechte uitvoering.

Dit betekent dus dat een bestuurder die bijvoorbeeld een contractuele verplichting van de vennootschap niet nakomt, ook rechtstreeks door de benadeelde partij kan worden aangesproken. De wetgever voorziet echter in een beperking van dit principe, waarbij de bestuurders ook alle verweermiddelen kunnen inroepen die voortvloeien uit het contract tussen de vennootschap en de benadeelde, evenals alle wettelijke verweermiddelen (zoals de beperkingen opgelegd door het WVV met betrekking tot de bestuurdersaansprakelijkheid).

4.6 HOE KUNNEN BESTUURDERS HUN AANSPRAKELIJKHEID BEPERKEN?

Het nieuwe Boek 6 zal in principe van aanvullend recht zijn. Ook art. 6.3, §2 nieuw BW met betrekking tot de buitencontractuele aansprakelijkheid van hulppersonen stelt *“tenzij de wet of het contract anders bepaalt.”* Dit betekent dat partijen via hun contract de buitencontractuele aansprakelijkheid gedeeltelijk kunnen uitsluiten of beperken. Hierbij moet rekening worden gehouden met het verbod om een clause op te nemen in het contract die de schuldenaar vrijstelt van opzettelijke fouten of fouten die het leven of de fysieke integriteit van een persoon aantast.

Het is daarom raadzaam om bij het opstellen van nieuwe contracten niet alleen rekening te houden met de contractuele aansprakelijkheid, maar ook met de buitencontractuele aansprakelijkheid van bestuurders. Op het moment van de inwerkingtreding van Boek 6, zullen de regels ook van toepassing zijn op bestaande contracten. Het wordt dus aanbevolen om ook bestaande contracten aan te passen aan de nieuwe regelgeving. Bovendien kan in de contracten tussen de vennootschap zelf en haar bestuurders (bv. managementovereenkomsten) worden voorzien in een beperking van de aansprakelijkheid.

De goedkeuring van Boek 6 van het nieuwe Burgelijk Wetboek “Buitencontractuele aansprakelijkheid” is een feit. en de inwerkingtreding zal plaatsvinden in januari 2025.(46)

Met dit boek 6 verdwijnen niet alleen de vertrouwde artikelen 1382 en volgende, maar ook inhoudelijk zijn er belangrijke aanpassingen. Zo wordt er afgestapt van het samenloopverbod tussen contractuele en buitencontractuele aansprakelijkheid en van de quasi-immuniteit van de uitvoeringsagent (= een natuurlijke persoon of een rechtspersoon die de verbintenis van iemand anders effectief uitvoert). Concreet betekent dit dat wie schade lijdt door een fout, onzorgvuldigheid of tekortkoming, voortaan niet enkel zijn contractspartner zal kunnen aanspreken, maar ook rechtstreeks een onderaannemer.

Het valt te verwachten dat er meer risico zal zijn dat werknemers of zelfstandige medewerkers rechtstreeks aangesproken kunnen worden voor fouten door hen begaan. In het oude Burgerlijk Wetboek is een werknemer tegenover zijn werkgever en tegenover derden enkel aansprakelijk voor herhaalde lichte fouten, zware en opzettelijke fouten. In de nieuwe regeling wordt het risico groter dat een werknemer persoonlijk zal aangesproken worden voor schade door zijn of haar fout veroorzaakt.

Echter willen wij u erop wijzen dat in het kader van huidige polissen beroepsaansprakelijkheid, alle medewerkers (zelfstandig statuut of werknemer) als verzekerden worden beschouwd, uiteraard voor zover ze activiteiten verrichten in naam en voor rekening van de vennootschap.

Dit wordt uitdrukkelijk vermeld in de algemene polisvoorwaarden. Werknemers en zelfstandige medewerkers hoeven dus zeker niet nominatief in de polis vermeld te worden. Verzekeraars zullen in de loop van het jaar hun voorwaarden evalueren in functie van de nieuwe wetgeving.

Ook bestuurders van vennootschappen zullen gemakkelijker persoonlijk kunnen aangesproken worden voor een tekortkoming van de vennootschap. Op heden kan een bestuurder enkel persoonlijk aangesproken worden voor een strafbaar feit. In de nieuwe regeling zal wie schade lijdt ten gevolge van een fout of tekortkoming, niet enkel de vennootschap, maar ook de bestuurder persoonlijk kunnen aanspreken en dagvaarden. De aansprakelijkheid van bestuurders kan ingedekt worden via een bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering.

- De nieuwe wet laat wel toe om waar mogelijk in overeenkomsten met klanten aansprakelijkheidsbeperkende clausules te voorzien ten aanzien van werknemers en bestuurders. De nieuwe regels zullen in principe van toepassing zijn voor schadegevallen die zich voordoen vanaf de inwerkingtreding van boek 6 van het nieuwe Burgerlijk Wetboek, dus vanaf 1 januari 2025.

4.7 BIJZONDERE BEPALINGEN MET ONRECHTSTREEKSE VERZEKERINGSIMPACT

4.7.1 BA Privé leven

De wetgever is afgestapt van het plan om in het kader van deze regelgeving aan de ouders van minderjarige kinderen een verzekeringsplicht op te leggen.

Het huidige Art 6.10 voorziet wel een beperking van de aansprakelijkheid

Minderjarigen van twaalf jaar of meer

De minderjarige van twaalf jaar of meer is aansprakelijk voor schade veroorzaakt door zijn fout of door een ander tot aansprakelijkheid leidend feit.

De rechter kan echter oordelen dat de minderjarige geen schadeloosstelling verschuldigd is of de door hem verschuldigde schadeloosstelling beperken. Hij doet uitspraak naar billijkheid, rekening houdend met de omstandigheden en met de economische en financiële toestand van de partijen.

Wanneer de aansprakelijkheid van de minderjarige gedekt is door een verzekeringsovereenkomst, kan de rechter niet oordelen dat geen schadeloosstelling verschuldigd is, noch deze beperken tot een bedrag dat lager is dan dat waarvoor deze verzekeringsovereenkomst dekking verleent.

Voor minderjarigen beneden de twaalf jaar voorziet het art. 6.9 zelfs een immuniteit : De minderjarige van minder dan twaalf jaar is niet aansprakelijk voor schade veroorzaakt door zijn fout of door een ander tot aansprakelijkheid leidend feit.

4.7.2 BA Schoolpolis

Art. 6.13 in fine

Een onderwijsinstelling is aansprakelijk voor de schade die haar leerlingen door hun fout of een ander tot aansprakelijkheid leidend feit veroorzaken aan derden terwijl zij onder haar toezicht staan. Zij is niet aansprakelijk indien zij aantoont dat de schade niet te wijten is aan een fout in het toezicht van haar kant.

4.7.3 BA Uitbating

Art. 6.14

Aansprakelijkheid van de aansteller

§ 1. De aansteller is foutloos aansprakelijk voor de schade door zijn aangestelde aan derden veroorzaakt tijdens en naar aanleiding van de uitoefening van zijn functie, als gevolg van zijn fout of een ander tot aansprakelijkheid leidend feit.

De aansteller is de persoon die voor eigen rekening in feite gezag over en toezicht op het gedrag van een ander kan uitoefenen.

§ 2. De rechtspersoon van publiek recht is foutloos aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door zijn personeelsleden aan derden tijdens en naar aanleiding van de uitoefening van hun functie, als gevolg van hun fout of een ander tot aansprakelijkheid leidend feit, ook wanneer de toestand van deze personeelsleden statutair is geregeld of zij gehandeld hebben in de uitoefening van de openbare macht.

4.7.4 Bestuurdersaansprakelijkheid / mandatarissen

Art. 6.15

Aansprakelijkheid van rechtspersonen voor hun bestuursorganen en de leden ervan

De rechtspersoon van privaat recht is foutloos aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door zijn bestuursorganen of door de leden, in rechte of in feite, van die organen aan derden tijdens en naar aanleiding van de uitoefening van hun functie, als gevolg van hun fout of een ander tot aansprakelijkheid leidend feit.

De rechtspersoon van publiek recht is foutloos aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door zijn organen of de leden van zijn organen die geen deel uitmaken van zijn personeel aan derden tijdens en naar aanleiding van de uitoefening van hun functie, als gevolg van hun fout of een ander tot aansprakelijkheid leidend feit.

5. IMPACT OP UW OVERHEIDSOPDRACHTEN

Het verlaten van de quasi-immuniteit van de uitvoeringsagent zal daarentegen zeer ingrijpende gevolgen hebben. De uitvoeringsagent (“hulppersoon” in het BW) zal rechtstreeks aangesproken kunnen worden door de medecontractant van zijn opdrachtgever en artikel 6.4 § 2 BW beperkt zich ertoe te stellen dat de hulppersoon *“dezelfde verweermiddelen kan inroepen als”* de verweermiddelen die zijn opdrachtgever kan inroepen tegen diens medecontractant. Een gelijkaardige bewoording vond men reeds in artikel 5.89 BW volgens hetwelk de hulppersoon die wordt aangesproken door de medecontractant van zijn opdrachtgever het bevrijdingsbeding kan inroepen dat is overeengekomen tussen zijn opdrachtgever en deze medecontractant.

Opvallend is dat geen van beide artikels het recht geeft aan de uitvoeringsagent om het bevrijdingsbeding (of andere verweermiddelen) uit *zijn eigen overeenkomst* in te roepen.

Het zal dan ook belangrijk zijn om binnen onze instellingen de nodige aandacht te geven aan de overeenkomsten met de opdrachtnemers en met de eventuele onderaannemers om hierin de aangepaste bevrijdingsbedingen te voorzien.

Interne afspraken met een leifend ambtenaar kunnen ten deze dus niet als bevrijdingsbeding ingeroepen worden naar de opdrachtnemer toe als datzelfde beding niet het voorwerp uitmaakt van dev overeenkomst tussen aanbesteder en opdrachtnemer.

5.1 EXONERATIECLAUSULES (BEVRIJDINGSBEDINGEN)

Vanaf 1/1/2025 treedt boek 6 in werking en zal de uitvoeringsagent dus kunnen aangesproken worden door de opdrachtgever van zijn opdrachtgever, zonder de aansprakelijkheidsbeperking te kunnen inroepen die hijzelf was overeengekomen.

Dit vormt een ingrijpende verhoging van het aansprakelijkheidsrisico voor potentieel alle ondernemingen. Waar elke onderneming tot nu toe legitiem meende dat zij, binnen het kader van wat haar werd toevertrouwd, beschermd was door het overeengekomen exoneratiebeding, zal dat in de toekomst niet meer het geval zijn.

Haar opdrachtgever zelf zal weliswaar beperkt blijven door het exoneratiebeding, maar diens klant (die meteen de meest voor de hand liggende schadelijder is), zal zich kunnen keren tegen de onderneming, zonder zich te bekommeren om deze aansprakelijkheidsbeperking. Dit zal geen uitzonderlijke situatie zijn. Zeer vaak vormen de prestaties van een onderneming een onderdeel van de verbintenissen die de opdrachtgever zelf is aangegaan ten aanzien van derden. Vaak gebeurt dat zelfs zonder dat de onderneming hiervan op de hoogte is. Elke onderneming is dus een mogelijke uitvoeringsagent zonder het te beseffen.

Zo bekeken worden exoneratiebedingen in de toekomst bijna nutteloos, en zullen zij enkel relevantie behouden als de opdrachtgever ook de eindklant is. De hulppersoon die tot nu toe geniet van een quasi-immuniteit zal dus in de toekomst quasi-volgelvrij zijn.

In een vergeefse poging om deze rechtsonzekerheid te temperen zullen (exoneratie)bedingen in de toekomst wellicht (nog) langer worden:

- Ondernemingen zullen hun medecontractanten verplichten om het exoneratiebeding als kettingbeding te reproduceren in hun contracten met hun eigen opdrachtgevers, al zal dit uiteindelijk van beperkte waarde zijn nu bij niet naleving hiervan de uiteindelijke opdrachtgever uiteraard niet gebonden zal zijn;
- Een contract zou kunnen voorzien dat de medecontractant de eindklant moet zijn, met andere woorden dat de onderneming nooit een uitvoeringsagent/hulppersoon zal zijn. Ook dergelijk nogal artificieel beding zal in de praktijk weinig effect hebben als de medecontractant, ondanks het verbod, de onderneming inschakelt in een ruimere opdracht voor een derde.
- Aan een exoneratiebeding zal vaker dan voorheen een vrijwaringsbeding gekoppeld worden: niet alleen zal de opdrachtgever de aansprakelijkheidsbeperking moeten ondergaan, maar hij zal daarenboven de begunstigde van het beding moeten

vrijwaren tegen een eventuele rechtstreekse vordering van een derde (lees: de opdrachtgever van de opdrachtgever) die de aansprakelijkheidsbeperking zou overstijgen.

Toegegeven, niet elke tekortkoming van de hulppersoon kan leiden tot een buitencontractuele vordering. Het is niet omdat de hulppersoon een contractuele wanprestatie pleegt ten aanzien van zijn opdrachtgever dat dit een buitencontractuele fout vormt die zal leiden tot zijn rechtstreekse aansprakelijkheid ten aanzien van de opdrachtgever van zijn opdrachtgever, maar toch, de gevallen van fouten die tegelijk contractueel en buitencontractueel zijn, zijn talrijk (de memorie van toelichting van boek 6 stelt zelf dat dit “frequent” gebeurt). Misschien zal een strikte(re) opvatting door rechters van wat een buitencontractuele fout is, de meest verre gaande gevolgen van het toekomstig artikel 6.3 BW enigszins kunnen beperken? Hoe dan ook zal de invoering van artikel 6.3 BW het algemeen aansprakelijkheidsrisico van ondernemingen principieel verhogen.(48).

CONCLUSIE: in de overeenkomsten en dus ook in de bestekken zal

1. bijzondere aandacht moeten geschonken worden aan de exoneratieclausules als maatregelen in het voordeel van de aanbesteder.
2. Zal de aanbesteder aan elke deelnemer de verplichting moeten opleggen datzelfde beding in hun eigen overeenkomsten (bv met onderaannemers) over te nemen om de exoneratieclausule ook aan hen tegenstelbaar te maken

5.2 AANPASSING LEIDEND AMBTENAAR

Ingevolge de nieuwe regelgeving zou ook de leidend ambteaar als uitvoeringsagent minstens als hulppersoon kunnen gekwalificeerd worden.

Hierdoor zou ook zijn buitencontractuele aansprakelijkheid nog meer geaccentueerd worden dan in het verleden al het geval was.

Aangezien het statuut van de interne leidend ambteaar in de meeste gevallen het gevolg is van een aanstelling en niet inherent is aan zijn arbeidsovereenkomst, zal

de interne leidend ambtenaar in deze een persoonlijke aansprakelijkheid oplopen. Hierdoor zal hij de vrijwaring voorzien bij artikel 18 van de Wet arbeidsovereenkomsten niet kunnen invoeren.

Bij de externe leidend ambtenaar is dit zeker het geval.

Voor beide situaties is het dan ook aangewezen goed doordachte en tegenstelbare exoneratieclausules uit te werken in de omschrijving van hun mandaat.

De voorafgaande vraag kan hier terecht gesteld worden: zou men in het bestek niet beter voorzien in een contactpersoon gelast met de opvolging en de rapportering rond de uitvoering en de leiding van de uitvoering in handen laten van de wettelijk voorziene organen ?

Deze contactpersoon zou dan wel kunnen blijven genieten van de vrijwaring voorzien in art. 18 van de Wet op de Arbeidsovereenkomsten, en dan dient nog enkel de waarborg voor zijn verdediging opgenomen te worden in de gewijzigde polisvoorwaarden (zie punt 4 hiervoor)

5.3 AANPASSING VAN HET BESTEK IN ANDERE RUBRIEKEN

Naast het voorzien van een aantal exoneratieclausules en een her omschrijving van de leidend ambtenaar, zal er ook aandacht moeten besteed worden aan navolgende onderdelen:

5.3.1 AANGEPASTE VERZEKERINGSVEREISTEN VAN DE DEELNEMERS

Indien aan de opdrachtnemers verzekeringen opgelegd worden, zullen de minimale eisen van de dekkingen moeten voldoen aan de nieuw omschreven buitencontractuele aansprakelijkheid.

In datzelfde kader zal ook een verruimde afstand van verhaal op de aanbesteder en nu ook op zijn uitvoeringsagenten en hulppersoneel moeten opgenomen worden.

Tenslotte zal in dit kader ook moeten nagedacht worden over een uitbreiding van de vereiste verzekeringsdekking na de uitvoering voor claims welke hun oorsprong zouden kunnen vinden in feiten tijdens de uitvoering waarbij deze buitencontractuele aansprakelijkheid van uitvoeringsagenten en hulppersoneel in het gedrang zouden kunnen komen.

5.3.2 AANGEPASTE EISEN NAAR ONDERAANNERS

Gelet op het feit dat de exoneratieclausules enkel tussen partijen kunnen ingeroepen worden en de uitvoeringsagenten en hulppersoneel de bevrijdingsclausules van hun eigen contracten niet kunnen invoeren naar andere partijen, zal een clausule moeten opgenomen worden waarbij de opdrachtnemer er zich toe verbindt elke exoneratieclausule in zijn aanstelling (via contract of bestek) verplicht ook op te nemen in zijn opvolgende afspraken met zijn onderaannemers.

Bovendien is het aangewezen om de afdwingbaarheid van deze formule via aangepaste maatregelen in het voordeel van de aanbesteder te voorzien. (Quid als de clause niet opgenomen is, hoe kan ik me als aanbesteder dan indekken tegen de gevolgen)

5.4 TER BIJKOMENDE INFO: INVLOED VAN HET GEWIJZIGDE VIJFDE BOEK (VERBINTENISSEN)

De invloed van het nieuwe Boek 5 Verbintenissen van het Burgerlijk Wetboek op de overheidsopdrachtenpraktijk : éézijdige buitengerechtelijke ontbinding én precontractuele aansprakelijkheid **49)**

Op 1 juli 2022 verschenen in het Belgisch Staatsblad de wetten van 28 april 2022 houdende boek 1 “Algemene bepalingen” en boek 5 “Verbintenissen” van het Burgerlijk Wetboek. De bepalingen van het nieuwe Belgische verbintenissenrecht traden in werking op 1 januari 2023. In deze bijdrage onderzoeken we op hoofdlijnen welke invloed het nieuwe boek 5 zal hebben op de overheidsopdrachtenpraktijk. De invloed zal

naar ons oordeel eerder beperkt zijn. Het overheidsopdrachtenrecht betreft immers een *lex specialis*. Daarenboven voert het boek 5 weinig nieuwigheden is. Op twee domeinen verwachten we echter wel gevolgen zijnde bij de mogelijkheid tot éézijdige buitengerechtelijke ontbinding én de verruimde precontractuele aansprakelijkheid.

5.4.1 ALGEMEEN

De invoering van het nieuwe Burgerlijk Wetboek veroorzaakt geenszins een grote juridische schokgolf. Het betreft een codificatie van de gangbare rechtspraak en rechtsleer. De artikelen worden bovendien een goed leesbare taal uitgeschreven. Deze aanpak dient toegejuicht te worden. Op die manier wordt de rechtszekerheid vergroot.

Een overheidsopdracht betreft in de eerste plaats ook een verbintenis. Artikel 2, 17° van de wet van 17 juni 2016 inzake overheidsopdrachten (hierna “Overheidsopdrachtenwet”) definieert immers een overheidsopdracht als een overeenkomst onder bezwarende titel die wordt gesloten tussen één of meer ondernemers en één of meer aanbesteders en die betrekking heeft op het uitvoeren van werken, het leveren van producten of het verlenen van diensten. De algemene bepalingen van het nieuwe boek 5 zullen dan ook van toepassing zijn op een overheidsopdracht als *lex generalis* voor zover het overheidsopdrachtenrecht als *lex specialis* hiervan niet afwijkt.

5.4.2 EENZIJDIGE BUITENGERECHTELIJKE ONTBINDING

Het oude burgerlijk wetboek kende in het algemeen verbintenissenrecht niet de mogelijkheid tot éézijdige buitengerechtelijke ontbinding in geval van een ernstige contractuele wanprestatie van de andere contractspartij. Er bestond enkel de gerechtelijke ontbinding zoals bepaald in artikel 1184 Oud B.W. Een voorafgaandelijke tussenkomst van de rechter was derhalve noodzakelijk. Niettemin aanvaardde de meerderheid van de rechtspraak en rechtsleer wel de mogelijkheid voor een schuldeiser om bij ernstige wanprestatie van zijn schuldenaar de overeenkomst éézijdig buitengerechtelijk te ontbinden (zie o.m. Cass. 16 februari 2009 – C.08.0043.N). Bovendien maakte de éézijdige buitengerechtelijke ontbinding vaak deel uit van de

contractvoorwaarden tussen partijen. Niettemin oordeelden sommige rechters nog steeds dat het verbintenissenrecht de éézijdige buitengerechtelijke ontbinding niet kende.

Er dienden vier voorwaarden vervuld te zijn om toepassing te mogen van de éézijdige buitengerechtelijke ontbinding : (1) het moet gaan om een wederkerige overeenkomst; (2) de contractuele wanprestatie moet voldoende ernstig zijn waardoor de ontbinding gerechtvaardigd is (3) de contractspartij die zich op de éézijdige gerechtelijke ontbinding wenst te beroepen, moet de tegenpartij hiervan voorafgaandelijk verwittigen op een ondubbelzinnige en gemotiveerde wijze (4) er dient voorafgaandelijk een ingebrekestelling verstuurd te zijn waarbij aan de wederpartij een laatste redelijke termijn wordt toegekend om tot uitvoering over te gaan. Uiteraard zal een rechter *a posteriori* steeds kunnen controleren of deze vier voorwaarden vervuld zijn. De ontbindende partij begaat een fout wanneer de wanprestatie van de wederpartij niet van die aard was dat een gerechtelijke ontbinding kan gerechtvaardigd worden of wanneer de tegenpartij niet in gebreke werd gesteld én een ingebrekestelling nog een nuttig gevolg zou kunnen hebben (zie Cass. 16 februari 2009 – C.08.0043.N).

5.4.3 MAATREGELEN IN HET VOORDEEL VAN DE AANBESTEDER

Het Overheidsopdrachtenrecht daarentegen kent de éézijdige verbreking wel als een maatregel van ambtswege. De maatregelen van ambtswege staan vermeld in artikel 47, §2 van het KB Uitvoering. Deze betreffen naast de éézijdige verbreking ook de uitvoering in eigen beheer én het sluiten van één of meerdere opdrachten voor rekening met één of meerdere derden voor het geheel of een deel van de nog uit te voeren opdracht. Alvorens een maatregel van ambtswege te kunnen toepassen, dient de opdrachtnemer van de intentie in kennis gesteld te worden door middel van een procesverbaal van vaststelling. Vervolgens beschikt de opdrachtnemer over een repliektermijn van 15 dagen aan de aanbesteder. Indien deze laatste beslist tot een maatregel van ambtswege dient de opdrachtnemer onmiddellijk de opdracht te beëindigen. Uiteraard kan de opdrachtnemer de beslissing wel aanvechten bij de gewone rechter. Deze zal *a posteriori* controleren of voldaan is aan de voorwaarden. Hierbij zal de rechter zoals bij

de éézijdige buitengerechtelijke ontbinding ook dienen na te gaan of de wanprestatie voldoende ernstig was om een ambtshalve maatregel te bevelen.

Het nadeel van de éézijdige verbreking als maatregel van ambtswege betrof het feit dat bij toepassing hiervan enkel de borgtocht kan afroepen worden als forfaitaire schadevergoeding. De schade van de aanbesteder is vaak hoger dan de klassieke 5% van de borgtocht. De aanbesteders behouden wel in dat geval de mogelijkheid om een gerechtelijke ontbinding te vragen op grond van artikel 1184 Oud B.W. met inbegrip van een schadevergoeding. Dit betrof de toepassing van de zogenaamde “tweewegenleer”. De keuze voor een ambtshalve maatregel sluit de gerechtelijke ontbinding uit of omgekeerd (Cass. 6 april 2001). Nadeel van de gerechtelijke ontbinding betrof de voorafgaandelijke tussenkomst van een rechter. In geval van de uitvoering van werken, is dat doorgaans niet mogelijk gelet op de lange doorlooptijd van deze procedure. Het nieuwe boek 5 lijkt hiervoor een oplossing te bieden.

Het artikel 5.83 somt de sancties op die een schuldeiser kan nemen tegen de niet-nakoming van de schuldenaar: 1° het recht op uitvoering in natura van de verbintenis; 2° het recht op herstel van zijn schade; 3° het recht op ontbinding van het contract; 4° het recht op prijsvermindering; 5° het recht om de uitvoering van zijn eigen verbintenis op te schorten. Met elkaar onverenigbare sancties kunnen niet worden gecumuleerd. De in werking stelling van de sancties bedoeld in het eerste lid, 1° tot 4°, moet worden voorafgegaan door een ingebrekestelling, overeenkomstig de artikelen 5.231 tot 5.233. Er zal doorgaans geen enkel beletsel bestaan om de recht op ontbinding van het contract te combineren met het recht op herstel van de schade.

Artikel 5.90 bepaalt dat het wederkerige contract kan worden ontbonden wanneer de niet-nakoming van de schuldenaar voldoende ernstig is of wanneer de partijen zijn overeengekomen dat die de ontbinding rechtvaardigt. In uitzonderlijke omstandigheden kan het contract ook worden ontbonden wanneer het duidelijk is dat de schuldenaar, na te zijn aangemaand om binnen een redelijke termijn voldoende waarborgen te bieden voor de goede uitvoering van zijn verbintenissen, zijn verbintenissen niet tijdig zal nakomen en dat de gevolgen van die niet-nakoming voldoende ernstig zijn voor de schuldeiser. De ontbinding vloeit voort uit een rechterlijke beslissing, uit de toepassing

van een ontbindend beding of uit een kennisgeving van de schuldeiser aan de schuldenaar, overeenkomstig de artikelen 5.91 tot 5.94. Indien herstel wordt toegekend ter aanvulling van de ontbinding, strekt dat herstel ertoe de schuldeiser te plaatsen in de situatie waarin hij zich zou hebben bevonden indien het contract was uitgevoerd. Dit artikel 5.90 bevat dan ook een wettelijke basis voor een éézijdige buitenrechtelijke ontbinding door middel van kennisgeving. Deze wettelijke basis bestond tot nu niet.

Artikel 5.93 regelt verder de ontbinding door kennisgeving en stelt dat de schuldeiser nadat hij nuttige maatregelen heeft genomen om de niet-nakoming van de schuldenaar vast te stellen, het contract, op eigen risico, ontbinden door middel van een schriftelijke kennisgeving aan de schuldenaar. Die vermeldt de tekortkomingen die hem worden verweten. Artikel 5.94 bepaalt dat de kennisgeving waarmee de schuldeiser het contract ontbindt onwerkzaam is indien niet voldaan is aan de vereisten van de ontbinding of indien de ontbinding abusief is.

Op basis van de artikelen 5.83, 5.90, 5.93 en 5.94 bestaat er nu een duidelijke wettelijke basis voor de éézijdige buitengerechtelijke ontbinding. De 4 voorwaarden die hierboven vermeld werden en cumulatief moeten voldaan zijn, blijven onverminderd van toepassing onder de nieuwe wetsartikelen. Bovendien staat op grond van artikel 5.83 vast dat een éézijdige buitenrechtelijke ontbinding kan gecombineerd worden met een schadevergoeding. Dit houdt een duidelijk voordeel in ten aanzien van de maatregel van ambtswege.

Een aanbesteder zal dan ook de overheidsopdracht kunnen éézijdig buitengerechtelijk ontbinden in geval van een ernstige contractuele wanprestatie van de opdrachtnemer. Hiertoe dient de aanbesteder de volgende voorwaarden te voldoen:

- Geen beroep doen én geen melding maken van de toepassing van maatregelen van ambtswege in de zin van het KB Uitvoering;
- Een duidelijke ingebrekestelling opmaken met een laatste en redelijke termijn voor de schuldenaar om tot uitvoering over te gaan én de intentie aankondigen om te besluiten tot een éézijdige gerechtelijke ontbinding in de zin van artikel 5.90 en 5.93

B.W. in combinatie van herstel van de schade indien geen gevolg wordt gegeven aan de ingebrekestelling;

- Indien de schuldenaar geen gevolg geeft aan de ingebrekestelling een gemotiveerd schrijven meedelen waarbij de overeenkomst wordt ontbonden door kennisgeving waarbij de opdrachtnemer opgelegd wordt de overheidsopdracht onmiddellijk te beëindigen én de toestand tegensprekelijk vast te stellen én vermelden dat de schade apart zal gevorderd worden;
- Een dagvaarding uitbrengen voor het herstel van de schade.

Het valt dan ook te verwachten dat aanbesteders vlug de weg zullen vinden naar de éézijdige buitengerechtelijke ontbinding door kennisgeving.

5.4.4 PRECONTRACTUELE AANSPRAKELIJKHEID

In Boek V van het Nieuwe Burgerlijk Wetboek zijn een aantal bepalingen opgenomen die aan de precontractuele aansprakelijkheid een wettelijke basis verschaffen. In het verleden bestond hiervoor geen wettelijke basis en werd de precontractuele aansprakelijkheid afgeleid uit artikel 1382 Oud B.W.

Artikel 5.14 herhaalt het beginsel van de contractvrijheid én stelt hierbij dat buiten de gevallen die de wet bepaalt het iedereen vrij staat om al dan niet een contract te sluiten en om zijn medecontractant te kiezen, zonder de redenen van zijn keuze te moeten verantwoorden. De partijen zijn vrij om de inhoud van het contract te bepalen, voor zover dit voldoet aan de bij wet bepaalde geldigheidsvereisten. Dit artikel voegt derhalve een uitzondering in voor wettelijke bepalingen.

Artikel 5.15 bepaalt dat partijen vrij precontractuele onderhandelingen mogen aanvatten, voeren en afbreken maar moeten hierbij wel handelen in overeenstemming met de eisen van de goede trouw.

Artikel 5.16 regelt de informatieplichten en stelt dat de partijen elkaar tijdens de precontractuele onderhandelingen de informatie verstrekken die de wet, de goede trouw en de gebruiken, in het licht van de hoedanigheid van de partijen, hun redelijke verwachtingen en het voorwerp van het contract, hen opleggen te geven.

Artikel 5.17 regelt de eigenlijke precontractuele aansprakelijkheid. De partijen kunnen tijdens de precontractuele onderhandelingen jegens elkaar buitencontractuele aansprakelijkheid oplopen. Bij foutief afbreken van onderhandelingen houdt deze aansprakelijkheid in dat de benadeelde persoon teruggeplaatst wordt in de situatie waarin hij zich zou hebben bevonden indien er niet zou zijn onderhandeld. Wanneer het rechtmatig vertrouwen is gewekt dat het contract zonder enige twijfel gesloten zou worden, kan deze aansprakelijkheid het herstel van het verlies van de verwachte nettovoordelen uit het niet gesloten contract inhouden. De schending van een informatieplicht kan niet enkel leiden tot de precontractuele aansprakelijkheid maar ook tot de nietigheid van het contract indien voldaan is aan de vereisten bepaald in artikel 5.33 (= dwaling, bedrog, ...). Dit laatste artikel betreft een breuk met het verleden omdat nu in de wet wordt bepaald dat niet enkel de kosten maar ook het netto-voordeel als schadevergoeding kan weerhouden worden. Wellicht zullen in de toekomst afgewezen inschrijvers zich eveneens op deze artikelen beroepen om een hogere schadevergoeding te kunnen bekomen dan de klassieke 10%.

5.4.5 IMPREVISIE – ONVOORZIENBARE OMSTANDIGHEDEN NU OOK IN HET BURGERLIJK RECHT

We vermelden tot slot graag dat het nieuwe burgerlijk wetboek ook de imprevisieleer invoert. Dit betreft opnieuw een ware trendbreuk. Tot nu toe werd de imprevisieleer in het burgerlijk recht niet aanvaard. In geval van onvoorzienbare gewijzigde omstandigheden die de uitvoering van het contract zo buitensporig bezwaren dat de uitvoering ervan redelijkerwijze niet langer kan worden geëist van een partij, verleent artikel 5.74 BW thans aan deze partij het recht om aan de tegenpartij te vragen om het contract te heronderhandelen met het oog op de aanpassing of beëindiging ervan. De partijen moeten hun verbintenissen wel blijven nakomen in de loop van de heronderhandelingen. Er is dus geen sprake van de toepassing van enige niet-uitvoeringsexceptie.

De contractspartij die zich op de onvoorzienbare omstandigheden wil beroepen, moet het bewijs leveren dat aan 5 cumulatieve voorwaarden is voldaan:

1° een verandering van omstandigheden maakt de uitvoering van het contract buitensporig bezwarend, dermate dat de uitvoering ervan redelijkerwijze niet langer kan worden geëist;

2° die verandering onvoorzienbaar was bij de contractsluiting;

3° die verandering is ontoerekenbaar in de zin van artikel 5.225 aan de schuldenaar;

4° de schuldenaar dit risico niet voor zijn rekening heeft genomen;

5° de wet noch het contract die mogelijkheid uitsluiten.

Bij afwijzing of mislukking van de heronderhandelingen binnen een redelijke termijn, kan de rechter, op verzoek van één van de partijen, ofwel het contract aanpassen om het in overeenstemming te brengen met hetgeen de partijen redelijkerwijze zouden zijn overeengekomen op het tijdstip van de contractsluiting indien zij rekening hadden gehouden met de verandering van omstandigheden, ofwel het contract geheel of gedeeltelijk beëindigen op een datum die niet mag voorafgaan aan de verandering van omstandigheden en volgens de nadere regels die de rechter vaststelt. De vordering wordt ingesteld en behandeld zoals in kort geding.

Deze regeling is van suppletief recht. Het valt dus te verwachten dat deze toepassing massaal contractueel zal uitgesloten worden hoewel een dergelijke uitsluiting volgens de parlementaire voorbereiding ook rechtsmisbruik zou kunnen inhouden.

Voor het overheidsopdrachtenrecht zal deze bepaling echter geen betekenis hebben. Er bestaat immers een bijzondere regeling voor onvoorzienbare omstandigheden zoals bepaald in artikel 38/9 KB Uitvoering.

1. De partijen kunnen tijdens de precontractuele onderhandelingen tegenover elkaar buitencontractuele aansprakelijkheid oplopen (art. 5.17 BW). Interessant en nieuw hierbij zijn de sancties die nu wettelijk voorzien zijn:

- Bij foutief afbreken van onderhandelingen houdt deze aansprakelijkheid in dat de benadeelde persoon teruggeplaatst wordt in de situatie waarin hij zich zou hebben bevonden indien er niet zou zijn onderhandeld.
- Wanneer het rechtmatig vertrouwen is gewekt dat het contract zonder enige twijfel gesloten zou worden, kan deze aansprakelijkheid het herstel van het verlies van de verwachte netto-voordelen uit het niet gesloten contract inhouden.
- De schending van een informatieplicht kan niet enkel leiden tot de precontractuele aansprakelijkheid maar ook tot de nietigheid van het contract indien er sprake is van bedrog, dwaling, geweld of misbruik van omstandigheden.

2. Misbruik van omstandigheden (gekwalficeerde benadeling)

Artikel 5.37 BW bepaalt nu dat er misbruik is van omstandigheden wanneer bij de contractsluiting een kennelijk onevenwicht bestaat tussen de prestaties als gevolg van het misbruik door de ene partij van omstandigheden die verbonden zijn aan de zwakke positie van de andere partij. In dit geval kan de zwakke partij aanspraak maken (1) op de aanpassing van haar verbintenissen door de rechter en, (2) indien het misbruik doorslaggevend is, op de relatieve nietigheid (zie uitgebreider: N. Van Damme, "Misbruik van omstandigheden" in *Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer. Verbintenissenrecht*, Mechelen, Kluwer, te verschijnen).

Het is in dit verband overigens niet ondenkbaar dat in een periode van hoge inflatie zoals we die vandaag kennen, wordt misbruikgemaakt van de economische afhankelijkheid van een opdrachtnemer of contractpartij om hem te dwingen onevenwichtige contracten te sluiten met leveranciers. Een beroep op het verbod om misbruik te maken van de economische afhankelijkheid waarin een onderneming zich bevindt was evenwel sinds kort al mogelijk via artikel IV.2/1 WER

BIBLIOGRAFIE

- (1) verslag kamer van volksvertegenwoordigers 6/12/23 DOC 55 **3213/007** blz 4
- (2) Britt Weyts Krachtlijnen Boek 6 BW: het nieuwe buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht Universiteit Antwerpen ALLIC Website Medialibrary.uantwerpen
- (3) Sam Ledent, Jens Lippens en Michiel Reynders de laatste loodjes richting een nieuw buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht Website Schoups
- (4) Ingevolge een wijziging van de nummering is dit thans art. 6.3, §2 BW geworden.
- (5) Amendement (K. GEENS, K. AOUASTI, P. PIVIN, C. HUGON, K. GABRIËLS, B. SEGERS en S. VAN HECKE) op het Wetsvoorstel houdende boek 6 “Buitencontractuele aansprakelijkheid” van het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 2023-24, nr. 3213/004
(<https://www.dekamer.be/FLWB/PDF/55/3213/55K3213004.pdf>).
- (6) Wetsvoorstel houdende boek 6 “Buitencontractuele aansprakelijkheid” van het Burgerlijk Wetboek van 6 december 2023, *Parl.St.* Kamer 2023-24, nr. 3213/008
(<https://www.lachambre.be/FLWB/PDF/55/3213/55K3213008.pdf>).
- (7) Dit artikel was het in het initiële Wetsvoorstel van 8 maart 2023 nog art. 6.4, §2 BW. De nummering is gewijzigd.
- (8) Amendement (K. GEENS, K. AOUASTI, P. PIVIN, C. HUGON, K. GABRIËLS, B. SEGERS en S. VAN HECKE) op het Wetsvoorstel houdende boek 6 “Buitencontractuele aansprakelijkheid” van het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 2023-24, nr. 3213/009
(<https://www.lachambre.be/FLWB/PDF/55/3213/55K3213009.pdf>).
- (9) Amendement (K. GEENS, K. AOUASTI, P. PIVIN, C. HUGON, K. GABRIËLS, B. SEGERS en S. VAN HECKE) op het Wetsvoorstel houdende boek 6 “Buitencontractuele aansprakelijkheid” van het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 2023-24, nr. 3213/010,
(<https://www.lachambre.be/FLWB/PDF/55/3213/55K3213010.pdf>).
- (10) Wetsvoorstel houdende boek 6 “Buitencontractuele aansprakelijkheid” van het Burgerlijk Wetboek van 26 januari 2024, Verslag van de tweede lezing, *Parl. St.* Kamer 2023-24, nr. 3213/011
(<https://www.lachambre.be/FLWB/PDF/55/3213/55K3213011.pdf>).
- (11) Wetsvoorstel houdende boek 6 “Buitencontractuele aansprakelijkheid” van het Burgerlijk Wetboek van 26 januari 2024, *Parl.St.* Kamer 2023-24, nr. 3213/012,
(<https://www.lachambre.be/FLWB/PDF/55/3213/55K3213012.pdf>).
- (12) Belgisch Staatsblad 1 juli 2024 79393-79405 Numac : 2024001600
- (13) Victor Schollaert website Wolters Kluwer wkbe.be/jura-nl-trial
- (14) B. Tilleman (ed.) I. Claeys (ed.) e.a. BUITENCONTRACTUELE AANSPRAKELIJKHEID Sie Keure 2004
- (15) PROF. B. Dubuisson LES IMMUNITÉS EN MA TIÈRE DE RESPONSABILITÉ CIVILE OU LE DÉCLIN DE LA RESPONSABILITÉ INDIVIDUELLE
- (16) website Bannister advocaten
- (17) Olivier Vanden Berghe TBH 9/2/24

- (18) Pierre Thiriar jura
- (19) (Cass. 7 december 1973, *Arr.Cass.* 1974, 395).
- (20) Advies van de Raad van State Nr. 73.282/2 van 23 mei 2023 ,6 (Cass. 17 maart 2017, C.160.283.N.; H. BOCKEN, ‘Samenloop in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid’, TPR 2021, 160)” (blz. 24)
- (21) Aloïs Van Oevelen, "De betekenis van het stuwadoorsarrest van het Hof van Cassatie voor het maritieme recht, bijna dertig jaar later", in: E. Van Hooydonk, *Stouwers, naties en terminal operators. Het gewijzigde juridische landschap*, 2003, p. 161-178
- (22) P. Thiriar, ‘De contractuele vordering voor de strafrechter’, noot onder Corr. West-Vlaanderen, afdeling Kortrijk, 3 mei 2023, *RABG* 2023/11, 950).
- (23) Parl.St. Kamer, DOC 55, 3213/001, ingediend door mevrouw Katja Gabriëls en de heer Koen Geens
- (24) Stijn DEMEESTERE&Jasmijn VERRAES DELOITTE LEGAL NEWSFLASH 22 Feb. 2024
- (25) (P. Van ommeslagHe (De Page), *Traité de droit civil belge*, Tome II, *Les obligations*, vol. 2, nr. 933).
- (26) Advies van de Raad van State Nr. 73.282/2 van 23 mei 2023 ,8
- (27) Marc Van den Bossche, Tim Dausy Afschaffing van de quasi-immuniteit van de hulppersoon The Field nieuwsbrief Grant Thornton
- (28) (Cass. 12 maart 2020, *RW* 2020-21, afl. 21, 81)
- (29) Cass. 7 februari 2020, *RGAR* 2020, 15.719
- (30) Marc Van den Bossche, Tim Dausy Afschaffing van de quasi-immuniteit van de hulppersoon The Field nieuwsbrief Grant Thornton
- (31) Parl St 2022-2023, nr. 3213/001, 5).
- (32) *Parl St* 2022-2023, nr. 3213/001, 32)
- (33) *Parl St* 2022-2023, nr. 3213/001, 32-33).
- (34) *Cass. 12 maart 2020, RW*2020-21, afl. 21, 81
- (35) (I. Samoy en S. Van Eerkert, “De terechte afschaffing van het samenloopverbod en de leer van de quasi-immuniteit van de hulppersoon: ander en beter”, *RW* 2023-24, nr. 11, 440).
- (36) *Parl St*2022-2023, nr. 3213/001, 34).
- (37) Artikel 2:57 WVV
- (38) Artikel 2:57 WVV
- (39) *Parl St* 2023-2024, nr. 3213/010, 3)
- (40) (T. Vancoppennolle, *Intertemporeel recht, Intersentia*, 2019, 157 en 800).
- (41) *Parl St* 2022-2023, nr. 3213/001, 16).
- (42) Bestuurders, onderaannemers en werknemers in het vizier met nieuw deel van het Burgerlijk Wetboek (MOORE)
- (43) Prof. CLAEYS&ENGELS Bestuurders en werknemers kunnen sneller door derden aangesproken worden voor hun persoonlijke fouten Website Claeys&Engels NEWSFLASH ONDERNEMINGSRECHT EN CORPORATE GOVERNANCE
- (44) Marc Van den Bossche, Tim Dausy Afschaffing van de quasi-immuniteit van de hulppersoon The Field nieuwsbrief Grant Thornton

- (45) Inge Van Hemeledonck Hervorming Burgerlijk Wetboek: impact op de buitencontractuele aansprakelijkheid website VanBreda
- (46) Everest bent u voorbereid op de mogelijkheid om bestuurders rechtstreeks aan te spreken?
- (47) website kantoor Ides Ramboer Hervorming boek 6 van het Burgerlijk Wetboek
- (48) gastblog van Olivier Vanden Berghe (Liedekerke)
- (49) Dirk De Keuster website 12/4/23

BIJLAGE TEKST NIEUW BW ZESDE BOEK

Buitencontractuele aansprakelijkheid

7 FEBRUARI 2024. - Wet houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek

FILIP, Koning der Belgen,

Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen, Onze Groet.

De Kamer van volksvertegenwoordigers heeft aangenomen en Wij bekrachtigen, hetgeen volgt :

HOOFDSTUK 1. - Inleidende bepaling

Artikel 1. Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 74 van de Grondwet.

HOOFDSTUK 2. - Inhoud van boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek

Art. 2. Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek, ingevoegd bij artikel 2 van de wet van 13 april 2019 tot invoering van een Burgerlijk Wetboek en tot invoeging van boek 8 "Bewijs" in dat Wetboek, bevat de volgende bepalingen:

"Boek 6. Buitencontractuele aansprakelijkheid

HOOFDSTUK 1. - Inleidende bepalingen

Afdeling 1. - Algemene bepaling

Art. 6.1

Aanvullend recht

De bepalingen van dit boek zijn van aanvullend recht tenzij uit de tekst of de draagwijdte ervan blijkt dat ze geheel of gedeeltelijk een karakter van dwingend recht of van openbare orde hebben.

Afdeling 2. - Samenloop

Art. 6.2

Niet-exclusieve werking

Tenzij de wet of het contract anders bepaalt, belet de toepassing van een bepaling van dit boek niet de toepassing van andere bepalingen van dit boek, van andere delen van dit Wetboek of van andere wetten.

Art. 6.3

Buitencontractuele en contractuele aansprakelijkheid

§ 1. Tenzij de wet of het contract anders bepaalt, zijn de wettelijke bepalingen inzake buitencontractuele aansprakelijkheid van toepassing tussen medecontractanten.

Indien de benadeelde echter op grond van de buitencontractuele aansprakelijkheid schadeloosstelling voor schade veroorzaakt door de niet-nakoming van een contractuele verbintenis vordert van zijn medecontractant, kan deze medecontractant de verweermiddelen inroepen die voortvloeien uit zijn contract met de benadeelde, uit de wetgeving inzake bijzondere contracten en uit de bijzondere verjaringsregels van toepassing op het contract. Dit is niet het geval bij vorderingen tot schadeloosstelling voor schade als gevolg van een aantasting van de fysieke of psychische integriteit of van een fout begaan met het opzet schade te veroorzaken.

§ 2. Tenzij de wet of het contract anders bepaalt, zijn de wetsbepalingen inzake buitencontractuele aansprakelijkheid van toepassing tussen de benadeelde en de hulppersoon van zijn medecontractanten.

Indien de benadeelde echter op grond van de buitencontractuele aansprakelijkheid schadeloosstelling voor schade veroorzaakt door de niet-nakoming van een contractuele verbintenis vordert van een hulppersoon van zijn medecontractant, kan deze laatste dezelfde verweermiddelen inroepen als zijn opdrachtgever op grond van paragraaf 1 kan inroepen met betrekking tot de verbintenissen aan de uitvoering waarvan de hulppersoon meewerkt.

De hulppersoon kan eveneens de verweermiddelen inroepen die hij zelf in dit verband tegen zijn medecontractant kan inroepen op grond van paragraaf 1.

Afdeling 3. - Rechtspersonen

Art. 6.4

Gelijke behandeling van rechtspersonen en natuurlijke personen

Tenzij de wet anders bepaalt, zijn de bepalingen van dit boek van toepassing op zowel private en publieke rechtspersonen als natuurlijke personen.

HOOFDSTUK 2. - Feiten die tot aansprakelijkheid leiden

Afdeling 1. - Aansprakelijkheid voor eigen daad

Onderafdeling 1. - Fout

Art. 6.5

Beginsel

Eenieder is aansprakelijk voor de schade die hij door zijn fout aan een ander veroorzaakt.

Art. 6.6

Definitie

§ 1. De fout bestaat uit de schending van een wettelijke regel die een bepaald gedrag oplegt of verbiedt of van de algemene zorgvuldigheidsnorm die geldt in het maatschappelijk verkeer.

§ 2. De algemene zorgvuldigheidsnorm vereist een gedrag dat overeenkomt met dat van een voorzichtig en redelijk persoon in dezelfde omstandigheden geplaatst.

Bij de toepassing ervan kan onder meer rekening gehouden worden met:

1° de redelijkerwijze voorzienbare gevolgen van het gedrag;

2° de evenredigheid van het risico dat de schade zich voordoet, haar aard en haar omvang ten opzichte van de inspanningen en maatregelen nodig om haar te vermijden;

3° de stand van de techniek en van de wetenschappelijke kennis;

4° de eisen van goed vakmanschap en goede beroepspraktijken;

5° de beginselen van goed bestuur en goede organisatie.

Onderafdeling 2. - Gronden van uitsluiting
van aansprakelijkheid voor fout

Art. 6.7

Overmacht

Er is overmacht wanneer het onmogelijk is de toepasselijke gedragsregel na te leven.

De persoon die zich in de onmogelijkheid bevindt de toepasselijke gedragsregel na te leven is niet aansprakelijk op grond van artikel 6.5, tenzij deze onmogelijkheid te wijten is aan zijn fout.

Bij de beoordeling van deze onmogelijkheid wordt rekening gehouden met het onvoorzienbare of onvermijdbare karakter van het feit dat de naleving van de regel verhindert.

Art. 6.8

Andere gronden van uitsluiting van aansprakelijkheid voor fout

De persoon die de toepasselijke gedragsregel niet naleeft, is niet aansprakelijk op grond van artikel 6.5:

1° wanneer hij een onoverwinnelijke dwaling begaat, in feite of in rechte;

2° wanneer hij ingevolge fysieke of psychische dwang onmogelijk de in de wet bepaalde gedragsregels kan naleven;

3° wanneer een noodtoestand hem ertoe brengt een belang te vrijwaren dat aan een ernstig en dreigend gevaar is blootgesteld en waarvan de waarde hoger is dan het belang dat hij prijsgeeft;

4° wanneer hij handelt op grond van een bevel van de wet of van de overheid, tenzij dit bevel klaarblijkelijk onwettig is;

5° wanneer hij handelt uit wettige verdediging doordat een verweer noodzakelijk is ingevolge een onrechtmatige aantasting van zijn fysieke integriteit of een acute dreiging hiervan en dit verweer proportioneel is aan deze aantasting of dreiging;

6° wanneer de benadeelde geldig heeft toegestemd in de aantasting van belangen waarover deze kon beschikken.

Onderafdeling 3. - Aansprakelijkheid van minderjarigen en geestesgestoorden

Art. 6.9

Minderjarigen van minder dan twaalf jaar

De minderjarige van minder dan twaalf jaar is niet aansprakelijk voor schade veroorzaakt door zijn fout of door een ander tot aansprakelijkheid leidend feit.

Art. 6.10

Minderjarigen van twaalf jaar of meer

De minderjarige van twaalf jaar of meer is aansprakelijk voor schade veroorzaakt door zijn fout of door een ander tot aansprakelijkheid leidend feit.

De rechter kan echter oordelen dat de minderjarige geen schadeloosstelling verschuldigd is of de door hem verschuldigde schadeloosstelling beperken. Hij doet uitspraak naar billijkheid, rekening houdend met de omstandigheden en met de economische en financiële toestand van de partijen.

Wanneer de aansprakelijkheid van de minderjarige gedekt is door een

verzekeringsovereenkomst, kan de rechter niet oordelen dat geen schadeloosstelling verschuldigd is, noch deze beperken tot een bedrag dat lager is dan dat waarvoor deze verzekeringsovereenkomst dekking verleent.

Art. 6.11

Personen met een geestesstoornis

De persoon die lijdt aan een geestesstoornis die zijn oordeelsvermogen of de controle over zijn daden tenietdoet of ernstig aantast, is aansprakelijk voor schade veroorzaakt door zijn fout of door een ander tot aansprakelijkheid leidend feit.

De rechter kan echter oordelen dat die persoon geen schadeloosstelling verschuldigd is of deze beperken op de wijze bepaald in artikel 6.10, tweede lid, rekening houdend met artikel 6.10, derde lid.

Afdeling 2. - Aansprakelijkheid voor andermans daad

Art. 6.12

Aansprakelijkheid van titularissen van het gezag over de persoon van minderjarigen

Ouders, adoptanten, voogden en pleegzorgers, voor zover zij het gezag hebben over de persoon van een minderjarige van minder dan zestien jaar, zijn foutloos aansprakelijk voor de schade die deze laatste door zijn fout of door een ander tot aansprakelijkheid leidend feit veroorzaakt aan derden.

Ouders, adoptanten, voogden en pleegzorgers, voor zover zij het gezag hebben over de persoon van een minderjarige van zestien jaar of meer, zijn aansprakelijk voor de schade die deze laatste door zijn fout of door een ander tot aansprakelijkheid leidend feit veroorzaakt aan derden. Zij zijn niet aansprakelijk indien zij aantonen dat de schade niet te wijten is aan een fout van hun kant.

Art. 6.13

Aansprakelijkheid van personen belast met het toezicht op anderen

De persoon die op grond van een wettelijke of reglementaire bepaling, een gerechtelijke of administratieve beslissing of een contract ermee belast is op globale en duurzame wijze de levenswijze van andere personen te organiseren en te controleren, is aansprakelijk voor de schade die deze laatsten door hun fout of een ander tot aansprakelijkheid leidend feit veroorzaken aan derden terwijl zij onder zijn toezicht staan. Hij is niet aansprakelijk indien hij aantoont dat de schade niet te wijten is aan een fout in het toezicht van zijn kant.

Een onderwijsinstelling is aansprakelijk voor de schade die haar leerlingen door hun fout of een ander tot aansprakelijkheid leidend feit veroorzaken aan derden terwijl zij onder haar toezicht staan. Zij is niet aansprakelijk indien zij aantoont dat de schade niet te wijten is aan een fout in het toezicht van haar kant.

Art. 6.14

Aansprakelijkheid van de aansteller

§ 1. De aansteller is foutloos aansprakelijk voor de schade door zijn aangestelde aan derden veroorzaakt tijdens en naar aanleiding van de uitoefening van zijn functie, als gevolg van zijn fout of een ander tot aansprakelijkheid leidend feit.

De aansteller is de persoon die voor eigen rekening in feite gezag over en toezicht op het gedrag van een ander kan uitoefenen.

§ 2. De rechtspersoon van publiek recht is foutloos aansprakelijk voor de schade veroorzaakt

door zijn personeelsleden aan derden tijdens en naar aanleiding van de uitoefening van hun functie, als gevolg van hun fout of een ander tot aansprakelijkheid leidend feit, ook wanneer de toestand van deze personeelsleden statutair is geregeld of zij gehandeld hebben in de uitoefening van de openbare macht.

Art. 6.15

Aansprakelijkheid van rechtspersonen voor hun bestuursorganen en de leden ervan

De rechtspersoon van privaatsrecht is foutloos aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door zijn bestuursorganen of door de leden, in rechte of in feite, van die organen aan derden tijdens en naar aanleiding van de uitoefening van hun functie, als gevolg van hun fout of een ander tot aansprakelijkheid leidend feit.

De rechtspersoon van publiek recht is foutloos aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door zijn organen of de leden van zijn organen die geen deel uitmaken van zijn personeel aan derden tijdens en naar aanleiding van de uitoefening van hun functie, als gevolg van hun fout of een ander tot aansprakelijkheid leidend feit.

Afdeling 3. - Aansprakelijkheid voor zaken en dieren

Art. 6.16

Aansprakelijkheid voor gebrekkige zaken

De bewaarder van een zaak is foutloos aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door een gebrek van die zaak.

De bewaarder is de persoon die de niet-ondergeschikte macht van leiding en controle heeft over de zaak. De eigenaar wordt vermoed bewaarder van de zaak te zijn, tenzij hij bewijst dat de bewaring bij een ander berust.

Een zaak is gebrekkig wanneer zij door een van haar kenmerken niet de veiligheid biedt die men gerechtigd is te verwachten in de gegeven omstandigheden.

Art. 6.17

Aansprakelijkheid voor dieren

De bewaarder van een dier is foutloos aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door dit dier.

De bewaarder is de persoon die de niet-ondergeschikte macht van leiding en controle heeft over het dier. De eigenaar wordt vermoed bewaarder van het dier te zijn, tenzij hij bewijst dat de bewaring bij een ander berust.

HOOFDSTUK 3. - Oorzakelijk verband

Afdeling 1. - Basisregels

Art. 6.18

Noodzakelijke voorwaarde

§ 1. Een tot aansprakelijkheid leidend feit is oorzaak van de schade indien het een noodzakelijke voorwaarde is voor deze laatste. Een feit is een noodzakelijke voorwaarde voor de schade indien de schade zich zonder dit feit, in de concrete omstandigheden die bestonden ten tijde van het schadegeval, niet zou hebben voorgedaan zoals deze zich heeft voorgedaan.

Indien een tot aansprakelijkheid leidend feit geen noodzakelijke voorwaarde is voor de

schade om de enkele reden dat een of meer andere gelijktijdige feiten, afzonderlijk of samen, een voldoende voorwaarde zijn voor de schade, is het niettemin ook een oorzaak.
§ 2. Er is evenwel geen aansprakelijkheid indien het verband tussen het tot aansprakelijkheid leidende feit en de schade dermate verwijderd is dat het kennelijk onredelijk zou zijn de schade toe te rekenen aan de persoon die wordt aangesproken. Bij deze beoordeling wordt in het bijzonder rekening gehouden met het onwaarschijnlijke karakter van de schade in het licht van de normale gevolgen van het tot aansprakelijkheid leidende feit en met de omstandigheid dat dit feit niet op betekenisvolle wijze heeft bijgedragen tot het ontstaan van de schade.

Afdeling 2. - Pluraliteit van aansprakelijken

Art. 6.19

Aansprakelijkheid in solidum

§ 1. Meerdere personen die aansprakelijk zijn voor onderscheiden tot aansprakelijkheid leidende feiten die oorzaak zijn van eenzelfde schade, zijn in solidum aansprakelijk voor deze schade.

§ 2. Meerdere personen die aansprakelijk zijn voor eenzelfde tot aansprakelijkheid leidend feit zijn in solidum aansprakelijk voor de door dit feit veroorzaakte schade.

Wie een andere persoon aanzet om een fout te begaan of hem met dit doel helpt, is met deze persoon in solidum aansprakelijk voor de door deze fout veroorzaakte schade.

Art. 6.20

Feiten waarvoor de benadeelde aansprakelijk is en die een van de oorzaken zijn van de schade die hij lijdt

§ 1. Indien een feit waarvoor de benadeelde aansprakelijk is, een van de oorzaken is van de schade die hij lijdt, wordt zijn recht op schadeloosstelling verminderd in de mate waarin dit feit heeft bijgedragen tot het ontstaan van deze schade.

§ 2. Een persoon voor wie een ander aansprakelijk is op grond van de bepalingen over aansprakelijkheid voor andermans daad kan deze bepalingen niet invoeren tegen de persoon die op grond ervan voor hem aansprakelijk is.

Een persoon door wiens fout de voorwaarden vervuld zijn op grond waarvan een ander foutloos aansprakelijk is, kan deze foutloze aansprakelijkheid niet invoeren tegen de persoon die foutloos aansprakelijk is.

§ 3. De benadeelde heeft geen recht op schadeloosstelling indien een fout die hij zelf beging met het opzet schade te veroorzaken een van de oorzaken is van de schade die hij lijdt. Hetzelfde is het geval indien deze fout begaan werd door een persoon voor dewelke de benadeelde aansprakelijk is.

De benadeelde heeft recht op schadeloosstelling voor het geheel indien een van de oorzaken van de schade die hij lijdt een fout is die een aansprakelijke derde beging met het opzet schade te veroorzaken. Hetzelfde is het geval indien deze fout begaan werd door een persoon voor dewelke de derde aansprakelijk is.

Indien zowel de benadeelde als de aansprakelijke derde of een persoon voor wie zij aansprakelijk zijn een fout begingen met het opzet schade te veroorzaken, is paragraaf 1 van toepassing.

§ 4. Wanneer de benadeelde minder dan twaalf jaar is, wordt zijn recht op schadeloosstelling niet verminderd.

Art. 6.21

Regresvorderingen onder medeaansprakelijken

§ 1. Wanneer meerdere personen aansprakelijk zijn voor eenzelfde schade, kan degene die de benadeelde heeft schadeloosgesteld regres uitoefenen tegen elke medeaansprakelijke in de mate waarin het feit waarop diens aansprakelijkheid berust heeft bijgedragen tot het ontstaan van de schade.

§ 2. Een persoon voor wie een ander aansprakelijk is op grond van een aansprakelijkheid voor andermans daad kan tegen de persoon die voor hem aansprakelijk is geen regres uitoefenen op basis van deze aansprakelijkheid.

Een persoon die foutloos aansprakelijk is kan regres uitoefenen voor het geheel tegen de persoon door wiens fout de voorwaarden voor deze aansprakelijkheid vervuld zijn.

§ 3. Degene die de benadeelde heeft schadeloosgesteld, kan geen regres tegen een medeaansprakelijke uitoefenen indien hij aansprakelijk is op grond van een fout die hijzelf of een persoon voor wie hij aansprakelijk is, beging met het opzet schade te veroorzaken.

Degene die de benadeelde heeft schadeloosgesteld, kan regres uitoefenen voor het geheel tegen elke medeaansprakelijke die aansprakelijk is op grond van een fout die hijzelf of een persoon voor wie hij aansprakelijk is, beging met het opzet schade te veroorzaken.

Indien zowel degene die de benadeelde heeft schadeloosgesteld als de medeaansprakelijke of een persoon voor wie zij aansprakelijk zijn, een fout begingen met het opzet schade te veroorzaken, is paragraaf 1 van toepassing.

Afdeling 3. - Causale onzekerheid - Proportionele aansprakelijkheid

Art. 6.22

Onzekerheid over het causale karakter van de fout - Verlies van een kans

Wanneer het onzeker is of de fout van de persoon die wordt aangesproken een noodzakelijke voorwaarde is voor de schade omdat de schade zich ook kon hebben voorgedaan indien deze persoon zich rechtmatig had gedragen eerder dan een fout te begaan, heeft de benadeelde recht op een gedeeltelijke schadeloosstelling voor de schade in verhouding tot de waarschijnlijkheid waarmee de fout de schade heeft veroorzaakt.

Deze bepaling vindt overeenkomstige toepassing bij aansprakelijkheid voor fouten begaan door een persoon voor wie men aansprakelijk is op grond van hoofdstuk 2, afdeling 2.

Art. 6.23

Onzekerheid over de identiteit van de aansprakelijke - Alternatieve oorzaken

Indien meerdere soortgelijke feiten waarvoor verschillende personen aansprakelijk zijn de benadeelde hebben blootgesteld aan het risico op het ontstaan van de schade die zich heeft voorgedaan, maar niet kan worden aangetoond welk van deze feiten de schade heeft veroorzaakt,

is elk van deze personen aansprakelijk in verhouding tot de waarschijnlijkheid waarmee het feit waarvoor hij instaat de schade heeft veroorzaakt. Wie bewijst dat het feit waarvoor hij instaat geen oorzaak is van de schade, is evenwel niet aansprakelijk.

HOOFDSTUK 4. - Schade

Art. 6.24

Basisregel

Schade bestaat uit de economische en niet-economische gevolgen van de aantasting van

een juridisch beschermd persoonlijk belang.

Schade die bestaat in het verlies van een voordeel dat rechtstreeks zijn oorsprong vindt in een onrechtmatige gebeurtenis of activiteit die aan de benadeelde kan worden aangerekend, leidt niet tot schadeloosstelling.

Art. 6.25

Zekere schade

Enkel zekere schade leidt tot schadeloosstelling.

Toekomstige schade leidt tot schadeloosstelling indien zij het zekere gevolg is van de actuele aantasting van een juridisch beschermd persoonlijk belang.

Art. 6.26

Patrimoniale en extrapatrimoniale schade

Patrimoniale schade omvat alle economische gevolgen van de aantasting. Zij omvat zowel verliezen en kosten als winstderving en waardevermindering.

Extrapatrimoniale schade omvat alle niet-economische gevolgen van de aantasting van de fysieke of psychische integriteit. Deze schade is vergoedbaar in hoofde van de rechtspersoon, voor zover zij verenigbaar is met de aard van deze laatste.

Art. 6.27

Schade bij terugslag

Schade bij terugslag leidt tot schadeloosstelling. Schade bij terugslag is de eigen schade die een persoon lijdt ten gevolge van een eerdere aantasting van het belang van een andere persoon met wie de eerste een juridische band of een voldoende nauwe genegenheidsband heeft.

De aansprakelijke kan aan de benadeelde bij terugslag zowel de fout van de rechtstreekse benadeelde tegenwerpen als de andere verweermiddelen ten gronde die hij aan deze laatste had kunnen tegenwerpen.

Art. 6.28

Preventie van schade

De kosten van dringende en redelijke maatregelen door de benadeelde genomen om dreigende schade of de verergering van schade te voorkomen, vallen ten laste van de aansprakelijke of van degene die aansprakelijk zou zijn indien de schade zich zou hebben voorgedaan, ook wanneer zij vruchteloos zijn geweest.

De rechter kan de aansprakelijke een bevel of verbod opleggen dat erop gericht is om de verergering van de schade te voorkomen die zou kunnen ontstaan door de herhaling of verderzetting van het schadeverwekkend feit.

Art. 6.29

Voorbeschiktheid en vooraf bestaande toestand van de benadeelde

De benadeelde die een voorbeschiktheid tot schade vertoont, heeft recht op integrale schadeloosstelling voor zijn schade, ook al is deze voorbeschiktheid één van de oorzaken ervan.

De benadeelde die zich reeds voorafgaand aan het tot aansprakelijkheid leidende feit in een gekende eerdere toestand bevond die al tot schadelijke gevolgen heeft geleid, heeft enkel recht op schadeloosstelling voor de nieuwe schade veroorzaakt door hetzelfde feit of voor

de verergering van de bestaande schade.

Indien de aansprakelijke bewijst dat het tot aansprakelijkheid leidende feit tot gevolg heeft dat schade vroeger is opgetreden dan het geval zou zijn geweest zonder dit feit, leidt enkel de schade die het gevolg is van het vervroegde optreden tot schadeloosstelling.

HOOFDSTUK 5. - Gevolgen van aansprakelijkheid

Afdeling 1. - Basisregels

Art. 6.30

Integrale schadeloosstelling

Degene die aansprakelijk is voor schade, is gehouden tot integrale schadeloosstelling ervan, rekening houdend met de concrete toestand waarin de benadeelde zich bevindt.

Art. 6.31

Doelstellingen en wijzen van schadeloosstelling

§ 1. Schadeloosstelling voor patrimoniale schade strekt ertoe de benadeelde te plaatsen in de toestand waarin hij zich zou hebben bevonden indien het tot aansprakelijkheid leidende feit zich niet zou hebben voorgedaan.

Schadeloosstelling voor extrapatrimoniale schade heeft tot doel de benadeelde een billijke en passende vergoeding toe te kennen voor deze schade.

§ 2. Schadeloosstelling vindt plaats door herstel in natura of door schadevergoeding.

Deze wijzen van schadeloosstelling kunnen gelijktijdig toepassing vinden indien dit nodig is om integrale schadeloosstelling te verzekeren.

§ 3. Wanneer de aansprakelijke, opzettelijk en met de bedoeling winst te realiseren, inbreuk heeft gemaakt op een persoonlijkheidsrecht van de benadeelde of zijn eer of reputatie heeft aangetast, kan de rechter de benadeelde een bijkomende vergoeding toekennen gelijk aan het geheel of een deel van de nettowinst gerealiseerd door de aansprakelijke.

Art. 6.32

Ogenblik van de bepaling van de omvang van de schade

De omvang van de schade wordt bepaald op de datum die het tijdstip van de effectieve schadeloosstelling zo dicht mogelijk benadert.

Afdeling 2. - Herstel in natura

Art. 6.33

Herstel in natura

§ 1. Het herstel in natura strekt ertoe de schadelijke gevolgen van een tot aansprakelijkheid leidend feit in werkelijkheid ongedaan te maken.

De rechter kan hiertoe de rechtstoestand van partijen wijzigen of bevel geven maatregelen uit te voeren door de aansprakelijke of, op diens kosten, door een derde en kan de benadeelde machtigen zich hiervoor in de plaats te stellen van de aansprakelijke.

§ 2. Wanneer de benadeelde dit vordert, wordt het herstel in natura bevolen, tenzij dit onmogelijk of kennelijk onredelijk is, de uitoefening van dwang op de persoon van de aansprakelijke vereist of in strijd is met de menselijke waardigheid.

De aansprakelijke kan aanbieden om de schade in natura te herstellen. De benadeelde kan evenwel dit aanbod weigeren indien hij hiervoor gegronde redenen heeft.

Afdeling 3. - Raming van de schade

Art. 6.34

Toekomstige schade die het gevolg is van een aantasting van de fysieke of psychische integriteit

Toekomstige schade die het gevolg is van een aantasting van de fysieke of psychische integriteit wordt vergoed onder de vorm van een bedrag vastgesteld op forfaitaire wijze, door kapitalisatie of onder de vorm van een rente, naargelang dit passend is. Hierbij wordt, onder meer rekening gehouden met de toestand van de partijen en de belangen van de benadeelde.

De rechter kan een rente opleggen ook al wordt zij niet gevorderd, wanneer doorslaggevende motieven in verband met de bescherming van de benadeelde dit verantwoorden.

Art. 6.35

Uitkeringen en voordelen ontvangen door de benadeelde

De uitkeringen en voordelen die de benadeelde niet zou hebben ontvangen zonder het tot aansprakelijkheid leidende feit en die strekken tot schadeloosstelling van de door de aansprakelijke veroorzaakte schade, worden in mindering gebracht op de schadevergoeding. Uitkeringen en voordelen toegekend met het oogmerk de benadeelde te begiftigen, worden niet in mindering gebracht op de schadevergoeding.

Art. 6.36

Afzonderlijke bepaling van de elementen van de schade

Onverminderd het derde lid bepaalt de rechter afzonderlijk elk van de elementen van de schade waarvoor hij schadevergoeding toekent.

De rechter kan de omvang van de schade bij benadering ramen wanneer de exacte bepaling ervan onmogelijk is of buitensporige kosten met zich meebrengt.

Wanneer de omvang van de schade op geen enkele andere wijze kan bepaald worden, kan de rechter de schadevergoeding naar billijkheid vaststellen.

Art. 6.37

Nieuwe schade en verergering van de schade

De benadeelde die vergoed werd voor schade als gevolg van een aantasting van zijn fysieke of psychische integriteit kan een bijkomende schadevergoeding vorderen voor de nieuwe schade of een verergering van de schade die het gevolg is van dezelfde aantasting maar die nog niet in rekening is gebracht en waarvan hij op het ogenblik van de beslissing van de rechter of van de buitengerechtelijke regeling redelijkerwijze geen kennis kon hebben.

De afstand van dat recht blijft zonder uitwerking.

Art. 6.38

Zaakschade

In geval van beschadiging van een zaak heeft de benadeelde recht op vergoeding van de kosten van het herstel ervan. Indien deze kosten hoger zijn dan de kosten van vervanging van de zaak door een zaak met dezelfde kenmerken, is de vergoeding beperkt tot het bedrag van deze laatste. De benadeelde heeft ook recht op vergoeding van de eventuele waardevermindering van de zaak na het herstel ervan.

In geval van tenietgaan van de zaak of wanneer het herstel ervan niet mogelijk is, heeft de

benadeelde recht op vergoeding van de kosten die nodig zijn voor vervanging van de zaak door een zaak met dezelfde kenmerken die dezelfde functies vervult.

Art. 6.39

Vrije beschikking over de schadevergoeding

Het bedrag van de schadevergoeding is niet afhankelijk van het gebruik dat de benadeelde ervan zal maken. Deze beschikt vrij over de schadevergoeding.

HOOFDSTUK 6. - Bevel of verbod

Art. 6.40

Bevel of verbod

Bij vaststaande of ernstig dreigende schending van een wettelijke regel die een bepaald gedrag voorschrijft, kan de rechter, op vordering van een partij die aantoonbaar hierdoor een aantasting van een van zijn zaken of van zijn fysieke integriteit te zullen lijden, een bevel of verbod opleggen dat erop gericht is deze wettelijke bepaling te doen naleven.

HOOFDSTUK 7. - Bijzondere aansprakelijkheidsregimes

Afdeling 1. - Aansprakelijkheid voor gebrekkige producten

Art. 6.41

Beginsel

De producent is aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door een gebrek in zijn product.

Art. 6.42

Product

Onder "product" wordt verstaan elk lichamelijk roerend goed, ook indien het een bestanddeel vormt van een ander roerend of onroerend goed, of indien het door bestemming onroerend is geworden.

Onder product wordt ook elektriciteit verstaan.

Art. 6.43

Producent

Onder "producent" wordt verstaan de fabrikant van een eindproduct, de fabrikant van een onderdeel van een eindproduct, de fabrikant of de producent van een grondstof, alsmede eenieder die zich als fabrikant of producent aandient door zijn naam, zijn merk of een ander herkenningsteken op het product aan te brengen.

Art. 6.44

Andere als producent beschouwde personen

Onverminderd de aansprakelijkheid van de producent, wordt eenieder die, in het kader van zijn economische werkzaamheden, een product in de Europese Unie invoert, met het oogmerk het te verkopen of het gebruik ervan aan derden over te dragen, als producent beschouwd; zijn aansprakelijkheid is dezelfde als die van de producent.

De leverancier van het product dat de schade heeft veroorzaakt, wordt als producent beschouwd wanneer:

1° in het geval het product vervaardigd is op het grondgebied van een lidstaat van de

Europese Unie, niet kan worden vastgesteld wie de producent van het product is, tenzij de leverancier binnen een redelijke termijn aan de benadeelde de identiteit meedeelt van de producent of van degene die hem het product heeft geleverd;

2° in het geval het product ingevoerd is in de Europese Unie, niet kan worden vastgesteld wie de invoerder van het product is, ook al is de naam van de producent aangegeven, tenzij de leverancier binnen een redelijke termijn aan de benadeelde de identiteit meedeelt van de invoerder of van degene die hem het product heeft geleverd.

Art. 6.45

Gebrekkig product

Een product is gebrekkig wanneer het niet de veiligheid biedt die men gerechtigd is te verwachten, alle omstandigheden in aanmerking genomen, met name:

1° de presentatie van het product;

2° het normaal of redelijkerwijze voorzienbaar gebruik van het product;

3° het tijdstip waarop het product in het verkeer is gebracht.

Een product mag niet als gebrekkig worden beschouwd uitsluitend omdat er nadien een beter product in het verkeer is gebracht.

Art. 6.46

In het verkeer brengen

Onder "in het verkeer brengen" wordt verstaan de eerste daad waaruit de bedoeling van de producent blijkt om aan het product de bestemming te verlenen die hij aan dat product geeft door overdracht aan derden of door gebruik ten behoeve van laatstgenoemden.

Art. 6.47

Bewijslast

Het bewijs van de schade, van het gebrek en van het oorzakelijk verband tussen het gebrek en de schade moet door de benadeelde worden geleverd.

Art. 6.48

Gronden van uitsluiting van aansprakelijkheid

De producent is uit hoofde van deze afdeling aansprakelijk, tenzij hij bewijst:

a) dat hij het product niet in het verkeer heeft gebracht;

b) dat het, gelet op de omstandigheden, aannemelijk is dat het gebrek dat de schade heeft veroorzaakt, niet bestond op het tijdstip waarop hij het product in het verkeer heeft gebracht, dan wel dat het gebrek later is ontstaan;

c) dat het product noch voor de verkoop of voor enige andere vorm van verspreiding met een economisch doel van de producent is vervaardigd, noch vervaardigd of verspreid in het kader van de uitoefening van zijn beroep;

d) dat het gebrek een gevolg is van het feit dat het product in overeenstemming is met dwingende overheidsvoorschriften;

e) dat het op grond van de stand van de wetenschappelijke en technische kennis op het tijdstip waarop hij het product in het verkeer bracht, onmogelijk was het bestaan van het gebrek te ontdekken;

f) dat, wat de producent van een onderdeel of de producent van een grondstof betreft, het gebrek te wijten is aan het ontwerp van het product waarvan het onderdeel of de grondstof een bestanddeel vormt, dan wel aan de onderrichtingen die door de producent van dat

product zijn verstrekt.

Art. 6.49

Hoofdelijke aansprakelijkheid

Indien uit hoofde van deze afdeling verscheidene personen aansprakelijk zijn voor dezelfde schade, is elk van hen, onverminderd het regresrecht, hoofdelijk aansprakelijk.

Art. 6.50

Bedingen tot beperking van de aansprakelijkheid

§ 1. De aansprakelijkheid van de producent kan ten aanzien van de benadeelde niet worden uitgesloten of beperkt bij contract.

§ 2. Zij kan worden uitgesloten of beperkt wanneer de schade wordt veroorzaakt, zowel door een gebrek in het product, als door schuld van de benadeelde of van een persoon voor wie de benadeelde verantwoordelijk is.

Onverminderd het regresrecht, wordt de aansprakelijkheid ten aanzien van de benadeelde niet uitgesloten of beperkt wanneer de schade wordt veroorzaakt, zowel door een gebrek in het product, als door toedoen van derden.

Art. 6.51

Vergoedbare schade

§ 1. De schadeloosstelling die uit hoofde van deze afdeling kan worden bekomen, dekt de schade toegebracht aan personen, met inbegrip van morele schade en, onder voorbehoud van de hiernavolgende bepalingen, de schade toegebracht aan goederen.

§ 2. Schade toegebracht aan goederen levert alleen grond tot schadeloosstelling op indien de goederen gewoonlijk bestemd zijn voor gebruik of verbruik in de privésfeer en door de benadeelde hoofdzakelijk zijn gebruikt voor gebruik of verbruik in de privésfeer.

Schade toegebracht aan het gebrekkig product levert geen grond tot schadeloosstelling op. Schadeloosstelling voor schade toegebracht aan goederen is slechts verschuldigd onder aftrek van een franchise van vijfhonderd euro.

§ 3. De Koning kan het in paragraaf 2 bepaalde bedrag wijzigen teneinde het in overeenstemming te brengen met de besluiten die de Raad heeft vastgesteld met toepassing van artikel 18.2 van de Richtlijn 85/374/EEG van 25 juli 1985 betreffende de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen der lidstaten inzake de aansprakelijkheid voor producten met gebreken.

Art. 6.52

Verval- en verjaringstermijnen

§ 1. Onverminderd artikel 2277ter van het oud Burgerlijk Wetboek, vervalt het recht van de benadeelde om van de producent schadevergoeding te bekomen uit hoofde van deze afdeling na een termijn van tien jaar, te rekenen van de dag waarop deze het product in het verkeer heeft gebracht, tenzij de benadeelde gedurende die periode op grond van deze afdeling een gerechtelijke procedure heeft ingesteld.

§ 2. Onverminderd artikel 2277ter van het oud Burgerlijk Wetboek, verjaart de rechtsvordering ingesteld op grond van deze afdeling door verloop van drie jaar, te rekenen van de dag waarop de benadeelde redelijkerwijs kennis had moeten hebben van de schade, het gebrek en de identiteit van de producent.

De bepalingen van het oud Burgerlijk Wetboek betreffende schorsing en stuiting van de

verjaring zijn op die rechtsvorderingen van toepassing.

Art. 6.53

Samenloop met andere aansprakelijkheidsgronden

Deze afdeling laat de rechten die de benadeelde ontleent aan het recht inzake contractuele of buitencontractuele aansprakelijkheid onverlet.

Art. 6.54

Samenloop met sociale zekerheidstelsels

Uitkeringsgerechtigden uit hoofde van een regeling inzake sociale zekerheid, arbeidsongevallenvergoeding of beroepsziektenverzekering blijven, ook met betrekking tot schadeloosstelling voor schade die door deze afdeling wordt gedekt, onderworpen aan de wettelijke bepalingen betreffende bedoelde regeling.

In zoverre de schade niet wordt vergoed uit hoofde van een regeling bedoeld in het eerste lid, hebben die uitkeringsgerechtigden het recht, op grond van deze afdeling, schadevergoeding te vorderen, mits zij tegen de aansprakelijke persoon een vordering naar gemeen recht kunnen instellen.

De personen of instellingen die, op grond van de in het eerste lid genoemde regelingen, uitkeringen hebben gedaan aan hen die schade hebben geleden welke door deze afdeling wordt gedekt, of aan hun rechtverkrijgenden, kunnen overeenkomstig deze afdeling tegen de producent het regresrecht uitoefenen dat hun door die regelingen wordt toegekend.

Art. 6.55

Kernenergie

Deze afdeling is niet van toepassing op de vergoeding van schade gedekt door de wet van 22 juli 1985 betreffende de wettelijke aansprakelijkheid op het gebied van de kernenergie, alsmede door de ter uitvoering van die wet genomen besluiten."

HOOFDSTUK 3. - Wijzigingsbepalingen

Afdeling 1. - Wijzigingen van het Burgerlijk Wetboek

Art. 3. In artikel 5.89 van het Burgerlijk Wetboek wordt paragraaf 2 opgeheven.

Art. 4. In artikel 5.127, eerste lid, van hetzelfde Wetboek worden de woorden "de artikelen 1382 tot 1386bis van het oud Burgerlijk Wetboek" vervangen door de woorden "boek 6".

Art. 5. In artikel 5.237, tweede lid, van hetzelfde Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° de woorden "De artikelen 1382 tot 1386bis van het oud Burgerlijk Wetboek zijn" worden vervangen door de woorden "Boek 6 is";

2° het woord "hun" wordt vervangen door het woord "zijn".

Afdeling 2 (vroeger afdeling 3). - Wijziging van het Strafwetboek

Art. 6. In artikel 50 van het Strafwetboek worden het eerste en het tweede lid vervangen als volgt:

"Alle wegens eenzelfde misdrijf veroordeelde personen zijn hoofdelijk gehouden tot de gerechtskosten, wanneer zij door eenzelfde vonnis of arrest zijn veroordeeld."

Afdeling 3. - Wijzigingen van het Wetboek van de minnelijke en gedwongen invordering van fiscale en niet-fiscale schuldvorderingen

Art. 7. In artikel 35, § 1, eerste lid, van het Wetboek van de minnelijke en gedwongen invordering van fiscale en niet-fiscale schuldvorderingen, gewijzigd bij de wet van 23 april 2020, wordt het woord "1382" vervangen door het woord "6.5".

Art. 8. In artikel 37, § 1, derde lid, van hetzelfde Wetboek wordt het woord "1382" vervangen door het woord "6.5".

Art. 9. In artikel 43, § 1, eerste lid, van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 23 april 2020 en gewijzigd bij de wet van 30 juli 2022, wordt het woord "1382" vervangen door het woord "6.5".

Art. 10. In artikel 49, eerste lid, van hetzelfde Wetboek wordt het woord "1382" vervangen door het woord "6.5".

Art. 11. In artikel 51, § 1, eerste lid, van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 20 december 2021, wordt het woord "1382" vervangen door het woord "6.6".

Afdeling 4. - Wijzigingen van het Belgisch Scheepvaartwetboek

Art. 12. In artikel 2.3.1.19, eerste lid, 6°, van het Belgisch Scheepvaart-wetboek worden de woorden "1384, lid 3" vervangen door het woord "6.14".

Art. 13. In artikel 2.6.2.58, § 1, eerste lid, van hetzelfde Wetboek wordt het woord "1385" vervangen door het woord "6.17".

Art. 14. In artikel 3.3.1.2, eerste lid, 4°, van hetzelfde Wetboek worden de woorden "1384, lid 3" vervangen door het woord "6.14".

Art. 15. In artikel 4.1.1.5 van hetzelfde Wetboek wordt het woord "1384" vervangen door het woord "6.14".

Art. 16. In artikel 4.1.1.7 van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 16 juni 2021, wordt het woord "1384" vervangen door het woord "6.14".

Afdeling 5. - Wijzigingen van diverse wetten

Art. 17. In artikel 72, § 5, van de wet van 23 juli 1926 betreffende de NMBS en het personeel van de Belgische Spoorwegen, ingevoegd bij het koninklijk besluit van 11 december 2013, worden de woorden "1384, derde lid," telkens vervangen door het woord "6.14".

Art. 18. In artikel 1 van de wet van 14 februari 1935 tot invoering van de erfdiensbaarheid van opruiming van struikgewas op de langs de spoorwegen gelegen gronden worden de woorden "de artikelen 1382, 1383 en 1384" vervangen door de woorden "boek 6".

Art. 19. In artikel 3, derde lid, van de wet van 15 juli 1960 tot zedelijke bescherming van de jeugd wordt het woord "1384" vervangen door het woord "6.14".

Art. 20. In artikel 11, tweede lid, van de wet van 1 juli 1964 tot bescherming van de maatschappij tegen abnormalen en de gewoontemisdadigers worden de woorden "artikel 1386bis" vervangen door de woorden "artikel 6.11".

Art. 21. In artikel 61, derde en zesde lid, van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade, gewijzigd bij de wetten van 15 mei 2006 en 13 juni 2006, worden de woorden "artikel 1384" telkens vervangen door de woorden "de artikelen 6.12, 6.13 en 6.14".

Art. 22. In artikel 11, tweede lid, van de wet van 26 juni 1967 betreffende het statuut van de tussenpersonen op het gebied van goederenvervoer wordt het woord "1384" vervangen door het woord "6.14".

Art. 23. In artikel 67 van de wegverkeerswet van 16 maart 1968, gewijzigd bij de wet van 14 juli 1976, worden de woorden "artikel 1384" vervangen door de woorden "de artikelen 6.12, 6.13 en 6.14".

Art. 24. In artikel 2, § 4, van de wet van 18 februari 1969 betreffende de maatregelen ter uitvoering van de internationale verdragen en akten inzake vervoer over zee, over de weg, de spoorweg of de waterweg wordt het woord "1384" vervangen door het woord "6.14".

Art. 25. In artikel 1, § 2, van de wet van 12 juli 1976 betreffende het herstel van zekere schade veroorzaakt aan private goederen door natuurrampen worden de woorden "de artikelen 1382 tot 1386bis" vervangen door de woorden "boek 6".

Art. 26. In artikel 21, § 4, van de gecoördineerde wetten van 20 februari 1980 houdende het statuut van de gewetensbezwaarden worden de woorden "1384, derde lid," vervangen door het woord "6.14".

Art. 27. In artikel 7, § 2, 1°, van de wet van 27 februari 1987 betreffende de tegemoetkomingen aan personen met een handicap, vervangen bij de wet van 9 juli 2004, worden de woorden "de artikelen 1382 en volgende van het Burgerlijk Wetboek betreffende de burgerlijke aansprakelijkheid" vervangen door de woorden "boek 6 van het Burgerlijk Wetboek".

Art. 28. In artikel 156quater, § 5, van de wet van 21 maart 1991 betreffende de hervorming van sommige economische overheidsbedrijven, ingevoerd bij het koninklijk besluit van 11 december 2013, worden de woorden "artikel 1384, eerste lid" vervangen door de woorden "artikel 6.16".

Art. 29. In artikel 37quater, § 2, zevende lid, van de gecoördineerde wet van 14 juli 1994 betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, ingevoegd bij de wet van 22 december 2003, wordt het woord "1384" vervangen door het woord "6.14".

Art. 30. In artikel 168, zevende lid, van dezelfde wet wordt het woord "1384" vervangen door het woord "6.14".

Art. 31. In artikel 479-14, § 1, van de programmawet (I) van 24 december 2002 worden de woorden "Artikel 1384 van het Burgerlijk Wetboek is" vervangen door de woorden "De artikelen 6.12 en 6.13 van het Burgerlijk wetboek zijn".

Art. 32. Artikel 3 van de wet van 10 februari 2003 betreffende de aansprakelijkheid van en voor de personeelsleden in dienst van openbare besturen wordt opgeheven.

Art. 33. In artikel 15, vierde lid, van de wet van 28 februari 2007 tot vaststelling van het statuut van de militairen en kandidaat-militairen van het actief kader van de Krijgsmacht worden de woorden "de artikelen 1382 en volgende" vervangen door de woorden "boek 6".

Art. 34. In artikel 161 van de wet van 15 mei 2007 betreffende de civiele veiligheid worden de woorden "artikel 1384" vervangen door de woorden "de artikelen 6.14 en 6.15".

Art. 35. In artikel 157, § 1, eerste lid, van de programmawet (I) van 29 maart 2012, vervangen bij de wet van 23 april 2020 en gewijzigd bij de wet van 30 juli 2022, wordt het woord "1382" vervangen door het woord "6.5".

Art. 36. In artikel 157/1, § 1, eerste lid, van dezelfde wet, ingevoegd bij de wet van 23 april 2020 en gewijzigd bij de wet van 30 juli 2022, wordt het woord "1382" vervangen door het woord "6.5".

Art. 37. Artikel 151, § 2, van de wet van 4 april 2014 betreffende de verzekeringen wordt aangevuld met een lid, luidende:

"Voor de verzekeringsovereenkomsten bedoeld bij artikel 1 van het koninklijk besluit van 12 januari 1984 tot vaststelling van de minimumgarantievoorwaarden van de verzekeringsovereenkomsten tot dekking van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid buiten overeenkomst met betrekking tot het privéleven is een schadegeval dat opzettelijk veroorzaakt werd door de minderjarige of dat het gevolg is van zijn grove schuld, zoals bepaald bij artikel 62, niet tegenwerpelijk aan de benadeelde."

Art. 38. In artikel 18, § 1, van de wet van 5 mei 2014 betreffende de internering wordt het woord "1386bis" vervangen door het woord "6.11".

Art. 39. In artikel 28 van de wet van 8 mei 2014 houdende diverse bepalingen inzake energie, tot wijziging van artikel 15/1, § 3/1, eerste lid, van de wet van 12 april 1965 betreffende het vervoer van gasachtige produkten en andere door middel van leidingen worden de woorden "de artikelen 1382 en 1383" vervangen door de woorden "artikel 6.5".

Art. 40. In artikel 164 van de wet van 26 januari 2021 betreffende de dematerialisatie van de relaties tussen de Federale Overheidsdienst Financiën, de burgers, rechtspersonen en bepaalde derden en tot wijziging van diverse fiscale wetboeken en wetten, tot wijziging van artikel 49, eerste lid, van het Wetboek van de minnelijke en gedwongen invordering van fiscale en niet-fiscale schuldvorderingen, wordt het woord "1382" vervangen door het

woord "6.5".

Afdeling 6. - Andere wijzigingen

Art. 41. De Koning kan de verwijzingen, in andere wetten of in besluiten, naar de bepalingen opgeheven door de artikelen 42 en 43, vervangen door verwijzingen naar de ermee overeenstemmende bepalingen in boek 6 van het Burgerlijk Wetboek.

HOOFDSTUK 4. - Opheffingsbepalingen

Art. 42. De artikelen 1382 tot 1386bis van het oud Burgerlijk Wetboek worden opgeheven.

Art. 43. De wet van 25 februari 1991 betreffende de aansprakelijkheid voor produkten met gebreken wordt opgeheven.

HOOFDSTUK 5. - Overgangsbepaling

Art. 44. De bepalingen van boek 6 van het Burgerlijk Wetboek zijn van toepassing op feiten die tot aansprakelijkheid kunnen leiden en die zich hebben voorgedaan na de inwerkingtreding van deze wet.

Deze bepalingen zijn niet van toepassing op de toekomstige gevolgen van feiten die zich hebben voorgedaan voor de inwerkingtreding van deze wet.

HOOFDSTUK 6. - Inwerkingtreding

Art. 45. Deze wet treedt in werking op de eerste dag van de zesde maand na die waarin ze is bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad.

Kondigen deze wet af, bevelen dat zij met 's Lands zegel zal worden bekleed en door het Belgisch Staatsblad zal worden bekendgemaakt.

Gegeven te Brussel, 7 februari 2024.

FILIP

Van Koningswege :

De Minister van Justitie,

P. VAN TIGCHELT